

samfunn for alle

Norsk Forbund for Utviklingshemmede → nr 1 | 2009

nfu

Husbanken på ville veier

s. 7

Seier for NFU-Arendal!

s. 12

Kamper om hjelpeverger

s. 14

Peer Gynt for alle!

s. 18

Nye muligheter

“Nytt år med nye muligheter” er vårt motto, til tross for stram økonomi og derav innstramninger.

NFUs administrasjon nedbehandles med 0,8 årsverk, noe vi selvsagt vil merke. Men med omrokking, endring og fordeling av arbeidsoppgaver skal vi nok få det til. Som følge av lavere inntekter må vi også redusere antallet utgivelser av Samfunn for alle fra seks til fem utgaver. Landsmøtet er i år et stort løft for administrasjonen. Vi satser for fullt på at det blir et godt tilrettelagt landsmøte for landsmøteutsendingene med utviklingshemning. Jeg ønsker alle våre medlemmer et godt landsmøteår!

VIBEKE SEIM-HAUGEN
GENERALSEKRETÆR

Nytt navn

NFU Tranøy, Berg og Torsken lokallag har skiftet navn til Senja lokallag.

Valg på landsmøtet 2009

En av de viktigste sakene på landsmøtet i Tønsberg i september er valg av landsstyre for neste periode. Da vil valgkomiteen legge fram sin innstilling overfor landsmøtet om hvem som bør velges til de ulike vervene.

I et brev fra valgkomiteen til fylkeslagene blir det understreket at forarbeidet til dette likevel ikke er en sak for valgkomiteen alene. - Det er derfor svært viktig at lokal- og fylkeslag engasjerer seg i prosessen fram til innstillingen skal legges fram, skriver komiteen. Som minner om artikkelen om samme tema i nr. 6/08 av SFA.

Valgkomiteen har spurt både de som nå sitter i landsstyret og varamedlemmene om de stiller seg til disposisjon for valgkomiteen. - Fylkeslagene må på fritt grunnlag nominere kandidater både med tanke på ”nye” personer og ut i fra de av landsstyre- og varamedlemmene som har stilt seg til disposisjon. Vi ønsker å presisere at det er viktig å få et landsstyre som er sammensatt av personer som er trygge på NFUs prinsipper, og som er villige til å gjøre en jobb for organisasjonen på nasjonalt nivå. Det er også viktig å huske på at medlemmene av landsstyret alltid representerer hele organisasjonen på lik linje – ikke bare eget fylke.

Valgkomiteen ønsker seg nå en kort, skriftlig beskrivelse av ”nye” kandidater og en begrunnelse for forslaget. Husk å spørre om de stiller seg til disposisjon! Forslag til kandidater som er nominert fra de enkelte årsmøter må være valgkomiteen i hende senest 1.mai! Bruk gjerne mail: hilde-ts@online.no. Postadresse: Hilde T. Skumsrud, Kiellandsgt.9, 2819 Gjøvik

Valgkomiteen vil fremme sitt forslag for landsmøtet på bakgrunn av de forslagene som kommer inn fra fylkeslagene, tilbakemeldingene fra dem som har stilt seg til disposisjon og egne vurderinger.

Ja/nei/tja til ny periode

Nåværende landsstyremedlemmer og vararepresentanter har svart følgende på om de vil stille seg til disposisjon for en ny landsmøteperiode:

Leder	Helene Holand	Ja
Nestleder	Alf Anvedsen	Ja
Landsstyremedlem	Steinar Sandnes	Nei
Landsstyremedlem	Lillian G. Rasmussen	Nei
Landsstyremedlem	Gørild Skancke	Ja
Landsstyremedlem	Rita Lucia Endresen	Ja
Landsstyremedlem	Trine Lise Systad	Ja, som vara
1. varamedlem	Trond Magne Sandvik	Ja
2. varamedlem	Grete Müller	Ja, som vara
3. varamedlem	Tom Høisveen	Ja
4. varamedlem	Hans Blundell	Tja

samfunn for alle
 Norsk Forbund for Utviklingshemmede • nr 11 2009

Husbanken på ville veier	s. 7
Kamper om hjelpeverger	s. 14
Peer Gynt for alle	s. 18
Seier for NFU-Arendal!	s. 26

samfunn for alle

Medlemsblad for
 Norsk Forbund
 for Utviklingshemmede

Seks utgivelser pr år.
 Årsabonnement: 400 kroner
 ISSN: 0803-5105

Ansvarlig redaktør:
 Helene Holand
 helene@nfunorge.org

Journalist:
 Bitten Munthe-Kaas
 bittenmk@yahoo.com
 Telefon: 928 36 809

Tilrettelegger lettest stoff:
 Kari Bue
 kari@nfunorge.org

Adresse:
 Samfunn for Alle, NFU
 Postboks 8954 Youngstorget
 0028 Oslo
 Sentralbord: 22 39 60 50
 Telefaks: 22 39 60 60
 E-post: post@nfunorge.org

Annonseakvisitør: AMN A/S
 Postboks 24, 3340 Åmot
 Telefon: 32 78 17 50

Forsidefoto: Gunn Kristin Sanner
 har vært med på tidligere Peer
 Gynt-oppsetninger. (Foto: Dag
 Balavoine)

Layout: Hvarings as, Anne Berit
 Trykk: Bryne Stavanger Offset as

Utgivelse 2 – 2009
 Kommer uke 18
 Frist for saker er 12. mars
 Annonsefrist 27. mars

6 Alexander vant!

Endelig kan Alexander Isaksen flytte hjemmefra til egen leilighet i Harstad sentrum. Fylkesmannen i Troms har gitt 28-åringen medhold på mange punkter i den mangeårige striden med Harstad kommune om hva slags tjenester han skal ha i eget hjem.

7 Husbanken på ville veier

Husbanken Region vest har gitt investeringstilskudd til det omstridte felles institusjonsprosjektet for psykisk syke og utviklingshemmede i Vatnekrossen i Sandnes kommune i Rogaland. Les overarkitekt Oddvar Rørtveits begrunnelse for tildelingen.

12 Vant fram med aksjon

NFU Arendal lokallag har vunnet en viktig seier i sin kamp mot kommunen som ville slå sammen bofellesskap.

14 Over og ut med den "bryssomme" hjelpevergen

Søstrene Rita Karin og Anne Cyntia Sirnes i Flekkefjord har mistet sin uredde og aktive hjelpeverge Jan Harald Lilledrange som i årevis har kjempet for at de skulle få kjøpe egen bolig og få nødvendige tjenester i eget hjem.
 – En farlig avgjørelse av fylkesmannen i Vest-Agder, mener advokat Petter Kramås.

18 Peer Gynt – for alle!

Lyst til å være med å spille Peer Gynt i sommer? Her får du vite hvordan.

20 Drømmer om prinsessebesøk

22 Velkommen til NFUs organisasjonsleir 2009

25 Fyrfestival nr. 16

31 70 små og store på skolekurs

34 Økende bruk av makt og tvang

5 Leder • 24 SAFO • 44 NFU-butikk • 47 Kontakt oss/Fylkeslagene

**Turene for 2009
er i salg nå!**

SOLGÅRDEN

Stedet for utviklingshemmede med ønske om tilrettelagte tjenester!

Solgården finner du i Villajoyosa på Costa Blanca i Spania
- mellom Alicante og Benidorm. Tilbaketrukket på en høyde mellom fjell og hav, blant palmer og appelsinlunder og med en fantastisk utsikt - der finner du oss.

Trygghet, Trivsel og Glede er Solgårdens motto.

Disse begrepene ligger til grunn for 37 års drift med fornøyde gjester. Solgården har, som en av få reisearrangører, en meget godt innarbeidet rutine på å ta i mot gjester med ønske om tilrettelagte tjenester.

Ferie på Solgården består av sol, bading, utflukter, dans, aktiviteter og underholdning.

Du møter nye venner – mange møter også igjen venner fra ferien i fjor. Svøm, dans og kos deg – slipp gleden og latteren løs! Allerede på Gardermoen møter dere Solgårdens personale og helseteam. Solgården charterer et eget fly, og alle om bord på flyet skal til Solgården.

Velkommen til oss!

Kontakt oss gjerne for ytterligere informasjon om turene i 2009

SOLGÅRDEN

Solgården ferie- og helsesenter
Fridtjof Nansens plass 9, 0160 Oslo
Telefon: 24 14 66 60
E-post: kontor@solgarden.no

SAFO

Vi pleier å si at ”Sammen er vi sterke”. Vi tror at skal vi nå våre mål, må vi bygge allianser og samarbeide for å bli mange og sterke. NFU jobber tett sammen med de andre organisasjonene i SAFO, den paraplyen vi er medlem av.

SAFO har tre medlemsorganisasjoner, Norges Handikapforbund – NHF, Foreningen Norges døvblinde – FNDB og NFU. Høsten 2008 møttes NFU og Handikappede barns foreldreforening, HBF, som er en av landsforeningene i NHF, for å diskutere hvorvidt vi kan jobbe sammen på noen områder. Begge organisasjoner jobber for et godt skoletilbud for alle i den ordinære skolen. Begge organisasjoner jobber for at foreldre skal få nødvendig hjelp og støtte til å klare oppgaven som foreldre. For å prøve ut muligheter for å samarbeide kontaktet vi fylkeslagene i Akershus for begge organisasjoner. De har sagt ja til å prøve ut modeller for samarbeid. Vi ser fram til å følge dette prosjektet.

2009 startet med en konferanse der

SAFO-organisasjonene møttes for å lære mer om den nye likestillings- og tilgjengelighetsloven og diskutere hva vi skal samarbeide om i 2009. Hvordan kan vi som organisasjoner bruke den nye diskriminerings- og tilgjengelighetsloven? Statssekretær Kjell Erik Øye i Barne- og likestillingsdepartementet og tidligere forbundsleder i NHF, Gunnar Buvik, ble begge bedt om å utfordre oss på dette spørsmålet. Vi ble utfordret på å bruke loven, melde inn saker til ombudet, ta opp saker i de kommunale rådene og påvirke kommunenes handlingsplaner for økt tilgjengelighet. Det er også viktig at vi spiller inn synspunkter slik at denne loven ikke blir en lov som kun fremmer fysisk tilgjengelighet. Her sitter våre organisasjoner med spisskompetansen. Det ble også stilt spørsmål om loven er tilrettelagt slik at alle kan tilegne seg den.

Likestillings- og diskrimineringsombud Beate Gangås snakket om diskriminerings- og tilgjengelighetsloven i lys av ombudsloven. Hun gav oss et innblikk i hvordan ombudet jobber

og saker de til nå har fått meldt inn. Ombudet ønsker et samarbeid med organisasjonene. De trenger vår kompetanse for å lære mer om det området de nå skal overvåke.

Brukermedvirkning er et av de sentrale virkemidlene SAFO bruker for å påvirke samfunnet. Brukeropplæring vil derfor fortsatt være et satsingsområde i samarbeidet. SAFO har tatt mål av seg til å ha kompetente brukermedvirkere på alle nivåer, fra de kommunale rådene til brukerutvalg på statlig nivå. På nasjonalt nivå har hovedstyret pekt ut to viktige samarbeidsområder i tillegg til brukeropplæringen. Det ene er innholdet i skolen, det pedagogiske tilbudet. Retten til egen bolig og oppdemming av den institusjonaliseringen vi nå ser, er det andre området der vi vil jobbe sammen for å få gode finansieringsordninger slik at alle kan skaffe seg sin egen bolig.

Godt nytt år!

Advokat Petter Kramås

ADVOKATFIRMAET HESTENES OG DRAMER & CO

Vi har bred erfaring i saker som gjelder utviklingshemmede: Sosial- og helsetjenester, trygd, spesialundervisning, erstatning, arbeidsrett, arv og testament mv.

Besøk oss på våre nettsider - www.hestenesdramer.no

Her finner du også nyttig informasjon, artikler og lenker.

Ta gjerne kontakt for en uforpliktende samtale – eller send oss et brev eller en mail!
Ingen kostnader før vi har avtalt oppdrag. Vi kan søke om fri rettshjelp for deg.

HOVEDKONTOR: Møllergaten 4, 0179 Oslo, telefon 24 14 53 50
FILIAL I SON / AKERSHUS: Storgaten 54, 1555 Son, telefon 64 95 04 13
petter.kramaas@hestenesdramer.no

Alexander seiret på mange punkter

Fylkesmannen i Troms har satt punktum for den mangeårige konflikten mellom Harstad kommune og Alexander Isaksens familie om hva slags tjenester 28-åringen skal ha i eget hjem. Vedtaket betyr at harstadværingen endelig kan flytte fra sine foreldre og inn i sin nye leilighet midt i hjertet av byens sentrum.

AV BITTEN MUNTHE-KAAS

- Vi er fornøyd med vedtaket, sier NFUs juridiske rådgiver, Hedvig Ekberg i en kommentar til Samfunn for alle. Hun har fulgt familien Isaksen på nært hold i denne kompliserte og smertefulle prosessen.

Ekberg viser til at familien har vunnet fram på så og si alle viktige punkter. - Det gjelder for det første at Alexander ikke trenger hjelp av medisinsk-faglig kompetanse når han skal ta sine medisiner. Fylkesmannen har dessuten opphevet kommunens vedtak om at han skal ha mat fra felleskjøkken og sagt at han skal være med på og handle og lage sin egen mat i stedet. Det er gitt BPA-timer til fritidsaktiviteter i tillegg. I alt har 28-åringen omtrent fått dobbelt så mange timer med tjenester som det kommunen ville gi ham.

NFUs juridiske rådgiver Hedvig Ekberg har fulgt Alexander-saken.

Alexander har derimot ikke fått hvilken- de nattvakt inkludert i sine BPA-timer. - Vi vil derfor be habiliteringstjenesten om å gi råd om hvordan denne delen av døgnet kan legges best mulig til rette for Alexander. Fylkesmannen har

også sett bort fra hans behov for BPA-timer i helger og ferier. Dette vedtaket gjelder imidlertid bare i et halvt år fremover. Deretter skal det foretas en ny vurdering om hvordan den nye hverdagen hans fungerer – og hvorvidt Alexander har behov for mer BPA.

10 Harstad

Dette er saken

I forrige utgave av Samfunn for alle ble det vist en større rapport om Alexander Isaksen fra Harstad. Kommunen sier nei til å gi mannen med utviklingshemming de tjenestene han trenger i egen bolig. Kommunen var uenig i at han kunne egne seg til å flytte fra foreldrene sine. Etter en innflyttingstid på 11 timer ble det endelig tatt beslutning om at han skal flytte til sin egen bolig i et nytt hjem med 22,5 timer.

Sitat

"Det er ikke berømmet til de ut- viklingshemmede, men utvært om for kommunekassa som er drivkraften."

Tilsvaret

Harstad kommune har ikke lagt skjul på sin begrunnelse for å ville sette stopp på samarbeids- ringen av utviklingshemmede med foreldre for å kunne realisere kommunens samfunnsplan. Planen kommer av det grunn opp som er det av forutsetningene for alle gjørlige i vorkonk. Vi følger saken i neste nummer.

Sitat

Harstad kommune har ikke lagt skjul på sin begrunnelse for å ville sette stopp på samarbeids- ringen av utviklingshemmede med foreldre for å kunne realisere kommunens samfunnsplan. Planen kommer av det grunn opp som er det av forutsetningene for alle gjørlige i vorkonk. Vi følger saken i neste nummer.

Fortvilet situasjon

AV BITTEN MUNTHE-KAAS

Sannsynligvis for Alexander er foreldre. Han har med seg alle de tingene som er nødvendige for å kunne leve i et eget hjem. De har fått en god del hjelp og støtte fra kommunen, men det er fortsatt vanskelig for Alexander å leve i et eget hjem. Han har fått en god del hjelp og støtte fra kommunen, men det er fortsatt vanskelig for Alexander å leve i et eget hjem.

Harstad 11

Gjør det han kan for å hjelpe Alexander

Han fylkesmannen ikke gir Alexander Isaksen medhold i at han skal bli i foreldre hjem. Men det er viktig at han får de tjenestene han trenger i egen bolig. Det vil være et stort og viktig skritt for Alexander.

De Alexander-saken ble kjent, gikk Isaksen og familien i samarbeid med fylkesmannen i Troms. De har fått en god del hjelp og støtte fra kommunen, men det er fortsatt vanskelig for Alexander å leve i et eget hjem.

De Alexander-saken ble kjent, gikk Isaksen og familien i samarbeid med fylkesmannen i Troms. De har fått en god del hjelp og støtte fra kommunen, men det er fortsatt vanskelig for Alexander å leve i et eget hjem.

Faksimile fra SFA 5 - 2008

Nå håper vi Harstad kommune setter alle kluter til og bidrar med sitt for at Alexander får en god og gradvis tilvenning fra tilværelsen hjemme hos foreldrene til en mest mulig selvstendig tilværelse i eget hjem, sier Hedvig Ekberg.

Alexanders mor, Arda Isaksen, er enig i Hedvig Ekbergs uttalelser og ser ikke noe behov for å kommentere fylkesmannens vedtak ytterligere i Samfunn for alle. Hun tar umiddelbart initiativ for å skaffe BPA-assistenter til Alexander slik at han kan flytte hjemmefra så fort som mulig.

JA til institusjonsbygging i Sandnes kommune

AV BITTEN MUNTHE-KAAS

I forrige utgave av Samfunn for alle brakte vi en større reportasje om Sandnes kommune i Rogaland som vil bygge en omsorgsbolig i Vatnekrossen der 12 psykisk syke og like mange leietakere med utviklingshemning skal bo under samme tak. Foreldre og pårørende har protestert – men forgjeves.

Kommunaldirektør Elin Selvikvåg og rådgiver Frode Otto uttalte følgende i samme SFA-reportasje om måten Sandnes kommune har vedtatt å utforme byggeprosjekter på: ”Vi har vedtatt en måte å utforme byggeprosjekter der det er ansatt fagfolk som skal ivareta både brukere og ansattes ønsker og behov i tillegg til at de økonomiske rammene overholdes. På bakgrunn av de forventninger som nå har kommet for dagen, er det nok grunn for å revidere disse retningslinjene.”

NFUs forbundsleder Helene Holand reagerte sterkt på denne uttalelsen. Hun mente Sandnes kommune har et udekket behov for voksenopplæring i hva brukermedvirkning er og innebærer. - Sandnes kommune må faktisk også forholde seg til norsk lov. Retten til brukermedvirkning kan ikke begrenses, den kan kun utvides.

Brukermedvirkning i denne sammenheng betyr å samarbeide med de organisasjonene som representerer dem som er målgruppe for det aktuelle planarbeidet, sa Helene Holand.

Etter hvert var det mange både i og utenfor NFU som satt sin lit til at

Husbanken ville sette en stopper for prosjektet. Men nei – Husbanken har nå gitt grønt lys for at det vil bli gitt investeringstilskudd til disse boligene. Les hvorfor i intervjuet med seniorarkitekt Oddvar Rørtveit i Husbanken Region vest nedenfor.

Husbank-tilskudd til Vatnekrossen

- Etter et møte med fylkesmannen i Rogaland og Sandnes kommune er vi kommet til at det er riktig å gi investeringstilskudd til boligen for utviklingshemmede og psykisk syke i Vatnekrossen.

Det konstaterer seniorarkitekt Oddvar Rørtveit i Husbanken Region vest i en samtale med Samfunn for alle. Han begrunner vedtaket med fylkeslegens argumenter om den akutte mangelen på boligtilbud til disse gruppene i

Sandnes, og forsikringene fra kommunen om at brukerne har fått si sitt i saken.

Rørtveit presiserer samtidig at Husbanken i slike saker forholder seg til sine retningslinjer. - I saker som har med investeringstilskudd til bygging av omsorgsboliger å gjøre, forholder vi oss ikke til hvilke grupper de aktuelle prosjektene omfatter. Vårt fokus er at tilskuddet skal gå til boliger for personer som trenger heldøgns omsorg. Det gjelder enten de er psykisk syke, utvik-

lingshemmede, eldre eller har andre behov som gjør at de trenger tilsyn og pleie. Hvorvidt det er uheldig å blande ulike grupper under samme tak, er en avgjørelse som må foretas i kommunene ut fra helsefaglige vurderinger. Husbanken ser alle grupper som likeverdige.

På spørsmål om han mener noe om det å gi tilskudd til et bygg der ulike grupper skal bo under samme tak, svarer Rørtveit at han som ikke-helsefaglig kompetent ikke vil uttale seg om det.

8 Sandnes

Han ser de ulike søknadene kun ut fra en arkitektfaglig innfallsvinkel.

- Har Husbanken ingen betenkeligheter med å gi tilskudd til et bygg som skal romme menneskers hjem som ser ut som et institusjonsbygg?

- Med tanke på god byggeskikk synes heller ikke vi at dette er en god løsning. Jeg er personlig skeptisk til en modul-løsning med ferdige elementer når disse får et uttrykk som minner om midlertidige anleggsbrakker. Jeg synes de aktuelle målgruppene fortjener noe bedre både rent arkitektonisk og ikke minst med tanke på byggeskikk. Det er imidlertid ikke enkelt for kommunene å få gjennomført byggeprosjekter for tiden – med dagens skyhøye kostnadsnivå. Sandnes kommune satset i første omgang på et annet prosjekt. Anbudene som kom inn lå på et prisnivå som var helt urealistisk. Dermed

- Vi forholder oss ikke til hvilke grupper de ulike prosjektene omfatter, sier seniorarkitekt Oddvar Rørtveit i Husbanken region vest. (Foto: Husbanken)

falt valget på prefabrikerte elementer som kan kjøres over fjellet og enkelt settes sammen med lavere kostnader for kommunen. Sandnes kommune er heller ikke den eneste som ender opp med en slik løsning. Det settes alt for ofte opp slike lite tiltalende bygg for tiden. Sandnes kommune har imidlertid lovet å kle inn modulene på vanlig måte slik at de blir stående som vanlige bygg – og ikke på stylder.

På spørsmål om man i Husbanken forsøker å påvirke kommunene til å satse på god byggeskikk og bedre løsninger rent arkitektonisk når det skal bygges omsorgsboliger, svarer Rørtveit: - Vi formidler våre innvendinger og prøver å få kommunene til å satse på best mulig kvalitet enten de vil bygge modul- eller plassbygg. Vår jobb er uansett å bidra til at kommunene gjør en best mulig jobb når de bygger.

- Forsøker dere å påvirke kommunene i valg av plassering av boligene dere gir tilskudd til?

- Vårt ønske er selvsagt å påvirke kommunene positivt på den måten også. Derfor inviterer vi til møte om det aktuelle prosjektet i startfasen og argumenterer så godt vi kan for at det aktuelle prosjektet skal bli best mulig også med tanke på plassering ut fra fremtidige beboeres behov.

- Har ikke Husbanken som sitter på pengesekken fullmakt til å si nei til prosjekter som dere mener ikke holder mål?

- Det skjer ytterst sjelden. Som regel får vi kommunene med på en bear-

beiding av prosjektene. Vi ser mange prosjekter som kunne vært atskillig bedre – men derfra til å si at vi stopper et investeringstilskudd er noe annet. Som fagperson kan jeg mene mye om mange av prosjektene som vi gir tilskudd til. Ikke sjelden blir jeg trist over det jeg ser også. Min jobb er likevel å arbeide ut fra retningslinjene som er fastsatt.

Dårlig tid

Rørtveit påpeker at en grunn til at Husbanken valgte å gi grønt lys for Vatnekrossen-prosjektet er at Sandnes kommune nå har særdeles dårlig tid på å få ferdigstilt prosjektet. - Den akutte bolig mangelen blant de to målgruppene tilsier for det første at dette bygget må opp og stå så fort som overhodet mulig. Sandnes kommune fikk opprinnelig tilskudd til 12 psykiatriboliger som er finansiert under en annen og gunstigere ordning rent økonomisk enn dagens investerings-tilskudd. Forutsetningen for å få dette tilskuddet var at disse boligene må stå ferdig innen 31. desember 2009. Hvis det ikke skjer, faller tilskuddet bort. Sandnes kommune må virkelig stå på for å få ferdig boligene innen den fastsatte fristen – som ikke gir rom for noe slingringsmonn. Selv om vi strekker oss så langt vi kan, har vi eksempler på kommuner som har ikke er blitt ferdige i tide, kastet inn håndkleet, tapt store beløp og kanskje til og med sitter igjen med et påbegynt eller halvferdig prosjekt. Husbanken ønsker minst av alt å sette kommuner i en slik situasjon – men har samtidig et strengt regelverk vi skal følge, sier Oddvar Rørtveit.

God byggeskikk skal vektlegges

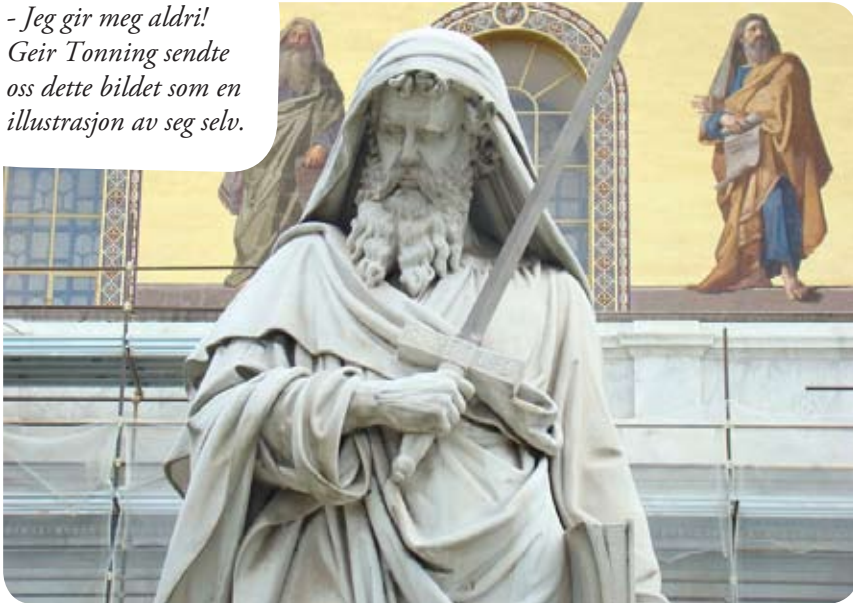
Vi minner om følgende sitat som er hentet fra "Veileder til retningslinjer for investeringstilskudd fra Den Norske Stats Husbank til sykehjemsplasser og omsorgsboliger" som trådte i kraft 25. februar 2008:

Under pkt. 6.6. om utforming av omsorgsboliger heter det om generelle kvaliteter:

"Ved planlegging av sykehjem og omsorgsboliger er målsettingen god kvalitet. Dette innebærer blant an-

net god beliggenhet, funksjonelle og arealeffektive planløsninger, gode lysforhold, gode uterom mv. Estetiske kvaliteter (god byggeskikk) skal vektlegges".

*- Jeg gir meg aldri!
Geir Tonning sendte
oss dette bildet som en
illustrasjon av seg selv.*

- Husbankens vedtak sterkt forkastelig

- Husbankens vedtak om å gi tilskudd til bygging av boligen for utviklingshemmede og psykisk syke i Vatnekrossen er sterkt forkastelig.

Tidligere landsstyreprerentant og NFU-veteran gjennom 30 år, Geir Tonning, bor i Sandnes. Han er provosert over kommunen som hevder å ha tatt brukerne med på råd i denne saken. Tonning satt selv som representant for NFU i det kommunale rådet for funksjonshemmede i forrige periode. Deretter oppnevnte Rådet ham som kontaktperson i forhold til valg av tomt for boliger til utviklingshemmede og ba administrasjonen om å forholde seg til ham slik at brukerne kunne ta del i prosessen helt fra starten. Men ingen tok kontakt.

- Vi fikk kun vite at det ble nedsatt en intern administrativ gruppe som skulle jobbe med dette prosjektet, men hørte aldri noe fra dem til tross for den utrykkelige anmodningen om brukermedvirkning. Jeg oppfatter dette som svært arrogant – særlig når kommunen nå synes å mene at brukerne er tatt med på råd. Det er samtidig grunn til å stille spørsmålsteget ved saksbehandlingen i funksjonshemmedes råd. I samsvar med lang og innarbeidet praksis burde rådet ha tatt kontakt med NFU og andre brukergrupper om en så viktig sak.

Pest eller kolera

Tonning har stor sympati for den fortvilte situasjonen som de mange utslitte pårørende i Sandnes befinner seg i. - Den er en konsekvens av mangel på planlegging og boligbygging fra kommunens side i en årrekke. Jeg har selvsagt stor forståelse for at de pårørende nå ser fram til at prosjektet i Vatnekrossen blir ferdigstilt. Enkelte ganger må man imidlertid velge mellom pest eller kolera. Jeg mener at et nytt prosjekt er langt å foretrekke fremfor institusjonen som Sandnes kommune vil bygge i Vatnekrossen. Vi har kjempet så mange kamper mot institusjonstankegangen i denne kommunen. På et eller annet tidspunkt må det settes en endelig sluttstrek for disse holdningene. Tiden er overmoden for å sette den sluttstreken nå, understreker Geir Tonning.

Tar kontakt med advokat

NFU Sandnes lokallag har tatt kontakt med advokat Petter Kramås i Oslo for å få en juridisk vurdering av hvordan de offentlige instansene har håndtert prosjekt Vatnekrossen. Lederen av styret, Steinar Bjugn, sier i en kommentar at lokallaget ønsker en spesifikk og prinsipiell betenkning om saken i forhold til gjeldende regelverk, retningslinjer og forvaltning av midler.

Petter Kramås har påtatt seg oppdraget.

NFU er skuffet over Husbanken

- Vi er skuffet over Husbanken som ikke kan være tydeligere i sin rådgivning. Det kan koste både leietakere, pårørende og kommunen dyrt.

NFUs forbundsleder Helene Holand mener Sandnes kommune nå satser på et dårlig prosjekt. - Jeg forstår den fortvilte situasjonen som slitne foreldre er i, men er redd den ikke blir så mye bedre når deres voksne familiemedlemmer med utviklingshemning flytter inn i denne type boligkompleks. Vi har alt for ofte sett at foreldrenes bekymring og kamp fortsetter – om enn i en noe annen form når kommunene velger dårlige løsninger, sier Helene Holand.

10 Småstoff

Telefonstorm

Like før Samfunn for alle gikk i trykken var det en regelrett telefonstorm i TV2. Den kom etter at kanalen hadde vist en reportasje om Ida Karoline Helland Hamre i Strand kommune i Rogaland som ikke lenger får delta på svømmetrening. Ida Karoline har utviklingshemning og trenger bistand. Strand kommune hadde i sin iver etter å spare penger med et pennestrøk kuttet utgiftene til svømmeinstruktøren hennes på budsjettet.

De mange kritiske røstene i NFU Strand lokallag lot heller ikke vente på seg da saken ble kjent. Dette lokallaget har i forbindelse med andre saker vist kampvilje og kampevne. Lokallaget vil nok ikke gi seg denne gangen heller. Etter den voldsomme mediedekningen og de mange reaksjonene fra seere over det ganske land, tar vi det uansett for gitt at politikerne i Strand tar til vettet og lar sin pinlige beslutning gå over i glemmeboka.

Hele innslaget om glippen i Strand kommune er lagt ut på www.tv2.no

Bok om vennskap

Max håper at det snart kan flytte inn et nytt barn i nabohuset. Han blir veldig usikker når det viser seg at den nye nabogutten har utviklingshemning. Sebastian ordner opp ved selv å ta initiativ til kontakt. I møtet med andre barn som erter Sebastian for å være "mongo", markerer Max i klartekst at han og Sebastian er venner.

Den letteste fortellingen "Max og Sebastian – et spesielt vennskap" av Vera Krott-Unterweger med fine illustrasjoner av Alexandra Junger er blitt en tankevekker som anbefales på det varmeste. Boka kom nylig ut på IKO-forlaget.

Dans

NFU Oslo fylkeslag utfordret i fjor høst Bjørg Grete Danseskole om å arrangere et dansetilbud for barn, unge og voksne med utviklingshemning. Dette blir nå en realitet.

For å få en pekepinn om interessen arrangerte danseskolen i fjor høst en danselørdag for utviklingshemmede i henholdsvis aldersgruppen 8 til 12 år og 12 år pluss. Dette var så vellykket at danseskolen følger opp med fire nye samlinger våren 2009, med tanke på å etablere et fast ukentlig tilbud fra høsten 2009.

Les mer på fylkeslagets nettsider.

Bioteknologi

Det skjer mye på bioteknologifronten – og det skjer raskt. På nettstedet www.bioteknologiskolen.no kan du lære mer om bioteknologiens muligheter og begrensninger.

Her finner du ti korte undervisningsfilmer som til sammen gir en grunnleggende oversikt over temaet.

Fagtorget 2009

Det spesialpedagogiske fagtorget 2009 har fått tittelen "Spesialpedagogikk – vitenskap eller tradisjon". Det er Sørlandet kompetansesenter som står for årets arrangement som går av stabelen i Kristiansand i dagene 24. – 26. november.

Mer informasjon på www.statped.no

Besteforeldre

Svenske Monica Klasen har skrevet bok om hvordan det oppleves å få et barnebarn med funksjonshemning. Bokas tittel er "Annorlunda barnbarn" og er utgitt på Cura förlag.

Forfatteren tar opp spørsmål som "Hvordan kan vi som besteforeldre hjelpe til og støtte foreldrene?", "Hvor mye kan man legge seg opp i sine barns liv?", "Hva skal man gjøre med egne tanker og følelser?" og mye annet. Boka er bygget på intervjuer med

besteforeldre, med barnas foreldre og ulike fagfolk. Det er slett ikke bare det problematiske som er belyst i boka. Her kommer også gleden og stoltheten over både barn og barnebarn fram.

Boka kan bestilles via www.cura.se eller e-postadressen order@cura.se

ASK

I et spesialnummer av bladet "Dialog" har Torshov kompetansesenter bidratt med to artikler om alternativ og supplerende kommunikasjon (ASK): Den ene handler om tidlig bruk av grafiske symboler, den andre om kommunikasjon med barn med de mest omfattende funksjonsnedsettelsene.

Les mer på www.statped.no

Stolthetsparaden

BLI MED PÅ STOLTHETSPARADEN
i Oslo 13. juni 2009!

Stolthetsparaden 2008 ble en historisk stormønstring av personer med funksjonsnedsettelse.

Bli med å gjenta suksessen!
Du inviteres herved til å delta på Stolthetsparaden 2009!

Utfordre også andre til å delta!
Paraden vil også i 2009 starte på Youngstorget kl. 12.00 og avsluttes i Spikersuppa!

Det planlegges et forrykende og inspirerende program!

SETT AV DATOEN NÅ!

www.stolthetsparaden.no

Vant fram med lokallag-aksjon!

Beboere med utviklingshemning i Arendal slipper å flytte til større bofellesskap.

NFU Arendal lokallag har jobbet aktivt for at det ikke skulle skje. Siden høsten 2007 har Arendal kommune snakket om å flytte personer med utviklingshemning for å satse på større bofellesskap.

Arendal lokallag mente at det ville hemme livskvaliteten til beboerne i dag og til beboere i framtiden.

Lokallaget kontaktet politikerne i bystyret før saken skulle behandles i november i fjor.

På møtet i bystyret kom det mellom 25 og 30 medlemmer fra lokallaget. Det fikk politikerne til å tenke seg om.

Etter en kort stund vedtok de enstemmig at ingen skulle flytte!

Spørsmålet om Arendal kommune skal flytte utviklingshemmede for å satse på større bofellesskap har stått på dagsorden siden høsten -07. NFU Arendal lokallag mente det vil hemme livskvaliteten for nåværende og fremtidige beboere og gikk til aksjon.

Etter mange møter og mye jobb gjorde politikerne helomvending – og la saken på is.

- Ingen av oss hadde gjort noe slikt før. Men vi jobbet gradvis mer målrettet

etter hvert som vi ble ”varme i trøya”, sier lederen av NFU Arendal lokallag, Anne Marit Svendsen, kasserer Wenche Jernquist og styremedlem Diana C. Hansen i en kommentar til

Samfunn for alle. De fortsetter sitt arbeid og vil påvirke sluttprosessen til beste for medlemmene.

NFU sentralt engasjerte seg også. I et brev til Arendal kommune etterlyser forbundet kommunens plikt til aktiv medvirkning for de som representerer mennesker med utviklingshemning.

- Ingen av organisasjonene som representerer denne spesielt sårbare gruppen har deltatt i dette planarbeidet. Saken er heller ikke lagt fram for kommunalt råd for personer med nedsatt funksjonsevne. Vi mener derfor at plikten til brukermedvirkning på systemnivå ikke er oppfylt i denne saken, skriver NFU.

Forbundet kommenterer også Arendal kommunes påstand om at det vil være ressursbesparende å drifte to i stedet for tre bofellesskap. - Vi forutsetter at drifte betyr lønn til ansatte. Denne påstanden kan vi ikke finne

Da dette bildet ble tatt, var det like før disse fremmøtte kunne slippe jubelen løs over politikernes helomvending. (Foto: Agderposten)

er dokumentert i saksutredningen. Kommunen kan heller ikke redusere tjenestetilbudet med en økonomisk begrunnelse. Det er behovet for tjenester som skal være utgangspunkt for enkeltvedtaket – ikke kommunens økonomi. Kommunen har gjennom inntektssystemet fått overført penger fra staten for å yte mennesker med utviklingshemning helse- og sosialtjenester, heter det i brevet fra NFU sentralt.

Helomvendingen

I dagene før saken skulle behandles i bystyret i november i fjor, ble det jobbet under høytrykk i NFU Arendal lokallag. Alle gruppelederne i bystyret ble kontaktet i forkant. Mellom 25 og 30 medlemmer stilte på møtet. Det store fremmøtet av engasjerte tilhørere fikk opposisjonen til å be om et gruppemøte. Etter et kvarter kom meldingen som fikk jubelen til å stå i taket: Politikerne hadde enstemmig slått kontra og vedtatt at ingen skal flyttes. Omsorgskomiteen har siden bedt lokallaget om å komme med forslag om hva de mener tjener medlemmene best, noe lokallaget har sagt seg villig til. Styret skal i første omgang besøke alle bofellesskap som har vært involvert i saken for å høre hva de involverte selv vil. - Vi går åpenbart en aktiv vår i møte – men intet er for mye for de vi arbeider for. Kan vi bare hjelpe en, er det verdt strevet, mener de tre i styret i NFU Arendal lokallag.

Fysisk aktivitet

NFU Rogaland fylkeslag inviterer barn og unge i aldersgruppen 2 til 10 år til fysisk aktivitet. Deltakerne vil få trening i en rekke ferdigheter og øvelser. Kurset vil gå over 12 kvelder under instruksjon av barnefysioterapeut.

Du kan lese mer om dette opplegget på www.nfunorge.org/rogaland

Fritid

Fra juni til oktober i 2008 gjennomførte Kunnskapsdepartementet en kartlegging av fritidstilbud til barn og unge med nedsatt funksjonsevne. Denne viser at mange barn og unge med funksjonshemninger har et dårligere fritidstilbud enn andre barn.

Resultatene av undersøkelsen er lagt ut på NFUs hjemmeside under artikler om temaet fritid.

NAKU

Nasjonalt kompetansesenter om utviklingshemmede har startet en tjeneste som vil glede mange. På www.naku.no er det lagt ut en kalender med oversikt over kommende kurs og konferanser som har med personer med utviklingshemning å gjøre. Den som arrangerer kurset eller konferansen, må selv sørge for å sende over informasjon. NAKU forbeholder seg imidlertid retten til å godkjenne innholdet.

Et fint initiativ – og et nyttig verktøy som vi tror mange vil bruke.

Nettverk

“Det gode samspill” er et nordisk nettverksamarbeid som er organisert som et prosjekt som retter seg mot personer med utviklingshemning som har store hjelpebehov. Formålet med prosjektet er å utveksle kunnskap og erfaringer, både fra praksis- og forskningsmiljø. Hensikten er å få belyse hva slags former for kompetanse som bør utvikles innen området samspill og kommunikasjon for personer som har problemer med å bruke talespråket. Det står mer om nettverkssamarbeidet på NFUs nettside.

Piggdekkavgift

Har du parkeringstillatelse for forflytningshemmede, slipper du piggdekkavgift i hele landet. Husk å ha parkeringsbeviset godt synlig bak frontruten. Biler med slik tillatelse har også lov til å bruke dekk med litt flere pigger enn andre. Det vil si inntil 150 pigger pr. hjul – uansett hjuldimensjon.

(KILDE: HANDIKAPNYTT)

Over og ut med den "bry

Jan Harald Lilledrange får ikke lenger være hjelpeverge for søstrene Rita Karin og Anne Cyntia Sirnes i Flekkefjord.

Fylkesmannen i Vest-Agder har satt en stopper for det.

Jan Harald er tillitsvalgt i NFU Vest-Agder fylkeslag. Han har kjempet i mange år for at søstrene skulle få kjøpe egen bolig og få tjenester der de ønsker å bo.

Kommunen oppnevnte for en stund siden en ny hjelpeverge for de to søstrene. Flekkefjord kommune mente at Lilledrange var vanskelig å samarbeide med.

Jan Harald sier at det har vært jobben hans å snakke mot kommunen når det har vært til det beste for søstrene.

AV BITTEN MUNTHE-KAAS

Fylkesmannen i Vest-Agder har stadfestet vedtaket i Flekkefjord overformynderi om å frata Jan Harald

Lilledrange vervet som hjelpeverge for søstrene Rita Karin og Anne Cyntia Sirnes. 16. august i fjor fikk Lilledrange brev fra overformynderiet om at det var oppnevnt en ny hjelpe-

verge for de to søstrene. En hjelpeverge som søstrenes mor i skrivende stund ennå ikke vet hvem er eller hittil har hørt et ord fra!

Vi har omtalt denne mangeårige og kompliserte saken ved flere anledninger tidligere i Samfunn for alle (6/2007 og 5/2008). Hvor mange instanser som i årenes løp har vært inne i den, er det vel ingen som lenger har oversikt over. Den handler kort fortalt om Lilledranges årelange og forgjeves kamp på søstrenes vegne mot offentlige myndigheter for at de to skulle få kjøpe egen bolig og dermed få tjenester der de ønsker å bo. Etter at de ble skrevet ut fra en HVPU-institusjon i 1986 har de bodd i første etasje i en kommunal utleiebolig – der de ifølge både pårørende og Lilledrange ikke har det godt nok.

Flekkefjord kommunes begrunnelse for å frata Lilledranget hjelpevergevervet handler blant annet om at han i sitt arbeid har forårsaket så store samarbeidsproblemer at det har gått ut

6 Flekkefjord

Dette saken

I Samfunn for alle nr. 6/2007 brakte vi en større rapport om søstrene Rita Karin og Anne Cyntia Sirnes i Flekkefjord med store og sammensatte hjelpebehov. De har begge den sjeldne diagnosen C1 (du Chat syndrom). Rapporten handlet blant annet om hvordan deres hjelpeverge Jan Harald Lilledrange i løvov har kjempet for en forlengede kamp på deres vegne mot kommunale myndigheter for at de to kvinnene skal få tjenester der de ønsker å bo.

Sitat

"Det er viktig at hjelpevergen er seg litt ansvar bevisst og kritisk vurderer klientens livssituasjon og foreslår forberedende eller endringer."

STAT FRA DISTRIKTREPRESENTANTEN I FLEKKEFJORD, TR. HILFELDING, 16.8.2008

Fratatt vervet som hjelpeverge

AV BITTEN MUNTHE-KAAS

Flekkefjord kommune har bodd overformynderiet om å frata meg oppdraget som hjelpeverge for søstrene Rita Karin og Anne Cyntia Sirnes. Ifølge overformynderiets brev til Lina Tingstert er kjernen i denne saken at jeg "i mange år har arbeidet for at søstrene skal få sin egen bolig".

Det sier mangeårig tillitsvalgt i NFU, Jan Harald Lilledrange. Han er sist og oppgitt over at Flekkefjord kommune ser bort fra den grunnleggende rettigheten som alle mennesker har til å få bo der de ønsker. «Det er ikke meg som har funnet på at de to kvinnene bør flytte fra den kommunale utleieboligen de bor i nå. Deres foreldre har alle år ønsket at de to døtrene skulle få sin egen bolig. Jeg har som deres hjelpeverge hele tiden forhandlet meg til det. Vi har alltid jobbet sammen for å kunne gi dem et tilsvarende normalt liv i egen bolig – slik vi andre tar som en selvfølge. Rita Karin og Anne Cyntia vil aldri kunne bli sunne og voksne uten å bo i egen bolig».

har vært utledningen har et godt belysning på hendene, men ble søppt i siste øyeblikk av overformynderiet. Deres bar Anne Cyntia og Rita Karin tapte meg bolig på. Da vi startet letingen etter en egen bolig for fem år siden, var foretrenten på boliglaget på 4,7 prosent over i år. I tillegg de flitt arbeidende til å kjøpe det jegten, kunne deres framtid vært akutt på en bedre måte enn den er i dag. Overformynderiet har etter min mening opprettet i denne saken. I tillegg oppnevningen som hjelpeverge skal jeg fremtids deres interesser "være ubestridelige". Det vil si at jeg skal påle at tjenesten og tjenesteytelse deres søstrene sine oppgaver etter et utvalg i "Lov om sosiale tjenester". Jeg kan dermed for eksempel ikke godta at søstrenes foreldre skulle overføre penger fra søstrenes konto til en felleskonto uten hjelpevergens samtykke.

Jeg har sjelden kontakt med tjenesteytelse, og blander meg heller ikke opp i hvordan de arbeider i det daglige. Tjenesteytelse har mest kontakt med søstrenes mor. Det er hun som gir dem fortløpende informasjon. Min påstand er derfor at det er kommunen som ikke

ger for hele bollelskapet. Min angitt var at også utviklingshemmede skal ha egne regninger for sitt eget strømforbruk og ikke betale kommunens regninger.

Spare penger
Lilledrange mener at det hele denne saken i virkeligheten handler om en at Flekkefjord kommune kan unngå å spare penger på å samle flere utviklingshemmede under samme tak. «Kommunen har i tillegg brukt sin velstandspåkket overfor meg som hjelpeverge ved å ha fokus på økonomi og ikke på søstrenes behov. Min plikt som hjelpeverge har hele tiden vært å arbeide for å hjelpe søstrene i samarbeid med Sosialdepartementet har sett opp i sine anbefalinger.

Overformynderiet har på sinnet mitt og på sinnet sin velstandspåkket for å skulle meg de nødvendige kostnader for å kunne utvise mitt verv på en måte som er i tråd med de to kvinnenes behov.

Hjelpevergen kommer for de to
Lilledrange kommer påstand om at da i det arbeid som hjelpeverge har foretrenten at sine samarbeidsproblemer at det går ut over de to søstrene?

«Jeg er kun oppnevnt for å ivareta de to søstrenes interesser. Dette har vært mitt eneste ansvar hele tiden. Jeg har ingen egne interesser i denne saken. I tillegg oppnevningen som hjelpeverge skal jeg fremtids deres interesser "være ubestridelige". Det vil si at jeg skal påle at tjenesten og tjenesteytelse deres søstrene sine oppgaver etter et utvalg i "Lov om sosiale tjenester". Jeg kan dermed for eksempel ikke godta at søstrenes foreldre skulle overføre penger fra søstrenes konto til en felleskonto uten hjelpevergens samtykke.

Jeg har sjelden kontakt med tjenesteytelse, og blander meg heller ikke opp i hvordan de arbeider i det daglige. Tjenesteytelse har mest kontakt med søstrenes mor. Det er hun som gir dem fortløpende informasjon. Min påstand er derfor at det er kommunen som ikke

«Men jobb som hjelpeverge er å argumentere med kommunen når jeg mener den går i mot søstrenes, sier Jan Harald Lilledrange.

har foretrenten hjelpevergens ansvarstid når det gjelder å gi foreslåtte samarbeidsproblemer. Det er så klart bodd som argument i høvningssaken på å få meg fernet som hjelpeverge.

Lilledrange påpeker at det i denne sammenheng er grunn til å minne om at de har vært hans jobb som hjelpeverge å argumentere med kommunen når han har menne at det har vært til det beste for de to søstrene. Han påpeker samtidig at den kommunale foretrenten og overformynderiet i Flekkefjord hadde plikt til å samarbeide med ham som hjelpeverge. «Kommunen skulle også legge stor vekt på hva jeg som hjelpeverge ønsket å skaffe søstrene. Disse funksjonene ble aldri fulgt opp. Jeg oppbeholdt i stedet å bli samarbeidet i mine hesterecher på å ivareta søstrenes interesser.

Ny hjelpeverge
Lilledrange ble derfor prosessert da han 16 august i år fikk brev fra Flekkefjord overformynderiet om at det var oppnevnt en ny hjelpeverge for de to søstrene. Foretrenten hadde dermed valgt å overføre deres søstrene om at Lilledrange med sin årelange kjemping til familien skulle foretrente å representere døtterne.

Da tok Lilledrange kontakt med NFU sentralt. Forbundet tok kontakt med flekkefjordkommunen – som viste til at prosedyren som Flekkefjord overformynderiet hadde valgt å følge, er svært – men ikke særlig, NFU sentralt 29 august

Flekkefjord 7

en drøfting klage til fylkesmannen i Vest-Agder. I klagen bes fylkesmannen om å oppnevne Lina Tingstert regjering om å frata Lilledrange vervet som hjelpeverge. Det er grunn til å nevne at Flekkefjord overformynderiet oppnevnte en ny hjelpeverge skjedd for klagen til fylkesmannen i Vest-Agder er blitt behandlet.

«Min morfar i klage handler ikke om at jeg på død og liv må være hjelpeverge, understreker Jan Harald Lilledrange. «Det viktigste er at søstrene Sirnes får en hjelpeverge som kan ivareta deres sak på en best mulig måte.

Bakgrunn
«Hva betyr bitt da ikke for medelliv for søstrene?»

Jeg blir bekymret hvis det kommer inn en ny hjelpeverge for de to søstrene som er oppnevnt fordi man vet at vedkommende vil tjene kommunens interesser. Jeg frykter i tillegg at tjenesten vil bli utleilingshemmede i Flekkefjord vil bli en trykkelig institusjonstjeneste – slik i tråd med det som er et utvalg i lov. Jeg har sett forfall i kvaliteten på tjenesteytelse til utviklingshemmede i kommunen. Det har skjedd over lang tid, sier Jan Harald Lilledrange.

Han hadde ikke fått brev fra fylkesmannen i Vest-Agder for Samfunn for alle tidligere i år. Vi kommer tilbake til saken i neste nummer.

Fotografie fra SFA 6/2007

Et av de tidlige opplagene i Samfunn for alle.

”somme”-hjelpevergen

over de to søstrene. Lilledrange har selv presisert at det har vært hans jobb å argumentere mot kommunen når han har ment at det har vært til beste for dem. Men han har talt for døve ører. For nå har altså fylkesmannen i Vest-Agder sagt sitt. Dermed har Flekkefjord kommune lykkes i sine bestrebelser på å kvitte seg

med en ”brysom” hjelpeverge som har et annet syn enn kommunen selv på hva som er til ”myndlingens beste”. Mens hovedpersonene – de to søstrene – har mistet sin uredde og aktive talsmann som i årevis har arbeidet utrettelig for å ivareta deres behov.

Farlig avgjørelse

- Jeg forstår det slik at fylkesmannen uttrykkelig sier at han ”ikke finner å kunne ta konkret stilling til de konflikter” som ligger i saken – men likevel bifaller at hjelpevergen må fjernes. Hvis det er slik å forstå at fylkesmannen mener det uansett er hjelpevergen som til syvende og sist må bøye nakken for å få til et samarbeid, uavhengig av hvilke realiteter som ligger under, er dette en farlig avgjørelse

Advokat Petter Kramås i Oslo er en av landets fremste eksperter på hjelpevergeordningen – og har tidligere uttalt seg om Lilledrange-saken i SFA. Han mener at fylkesmannens uttalelse i så fall kan innebære at man ikke har noen beskyttelse gjennom representasjon ved hjelpeverge lenger enn kommunen selv til enhver tid for sin del finner det rimelig. Han stiller samtidig spørsmålstegn ved hvordan fylkesmannen kan vite om det er riktig eller ikke riktig av hjelpevergen å fastholde sine synspunkter på vegne av myndlingene – uten å ta stilling til realitetene.

- Jeg forstår det slik at fylkesmannen avslutningsvis understreker at hjelpevergen ikke har gått utenfor mandatet eller har misbrukt sin myndighet – men altså likevel må fjernes fordi han ikke samarbeider. Mitt spørsmål blir da om det kan ligge en selvmotsigelse i dette, sier Petter Kramås.

Advokat Petter Kramås er en av Norges fremste eksperter på hjelpevergeordningen. (Foto: Jon Bjørnsen)

Bringer saken inn for departementet

- NFU vil bringe denne saken inn for Justisdepartementet. Det kan ikke være slik at en kommune kan skifte ut en hjelpeverge og begrunne det med at man er misfornøyd med vedkommende.

NFUs forbundsleder Helene Holand fastslår i en kommentar at en hjelpeverge skal ivareta interessene til den vedkommende er utnevnt til å være hjelpeverge for. - I sin kontakt med kommunen skal hjelpevergen ikke sitte på den samme – men på den andre siden av bordet. Uenighet skal og må ikke løses ved at kommunen fjerner den som er ueinig med dem. Hvem skal da ivareta rettighetene og behovene til de svakeste i samfunnet? Hvis Justisdepartementet ikke omgjør vedtaket fra fylkesmannen i Vest-Agder, understreker det bare nok en gang hvorfor Norge må få en ny vergemålslov, mener Helene Holand

Bror får være hjelpeverge

Overformyndertiet i en Akershus-kommune vendte tommelen ned for at broren til en mann med utviklingshemning skulle oppnevnes som hjelpeverge, og oppnevnte en annen i stedet, i strid med familiens ønske. I begrunnelsen het det blant annet at overformyndertiet ønsker å komme bort fra ordningen med å benytte familiemedlemmer til hjelpeverge.

NFU påklaget vedtaket og understreket at overformyndertiets henvisning til at de har gått bort fra å oppnevne familiemedlemmer ikke synes å være i henhold til retningslinjene. Overformyndertiet valgte likevel å opprettholde sitt vedtak om oppnevning av hjelpeverge utenfor familien.

Dermed ble klagesaken anket inn for Fylkesmannen i Oslo og Akershus som

sa seg enig med klager i at det ikke på generelt grunnlag kan besluttes at det ikke skal oppnevnes familiemedlemmer som hjelpeverge. Fylkesmannen mente at broren i denne saken både er skikket og ønsker å påta seg oppdraget.

Dermed ble overformyndertiets vedtak opphevet, og saken må behandles på nytt

Småstoff

Seminar

Norsk Atferdsanalytisk forening inviterer til årets Nafo-seminar som går av stabelen i tidsrommet 22.-26. april. I likhet med tidligere år vil seminaret være delt i et hoved- og et tilleggsseminar. Tema for tilleggsseminaret i år er "Evidensbasert behandling og konsekvenser for valg av behandlingstiltak" med professor Lars Göran Öst fra Universitetet i Stockholm som hovedforeleser. Det er lagt opp til et svært variert program under hovedseminaret. Årets program er det mest omfattende i seminarets historie.

Det er lagt ut på <http://www.seminar.atferd.no>

Arbeid

Arbeids- og inkluderingsdepartementet har vedtatt å gjøre en del endringer i forskrift om arbeidsrettede tiltak m.v.

Endringene trådte i kraft 1. januar i år.

Les mer på www.frambu.no

Håndbok

Helsedirektoratet har utarbeidet håndbok om helse- og sosialtjenesten i kommunen. Les mer på www.nfunorge.org/rogaland

Årsmøteskjemaer

NFU sentralt har klargjort aktuelle skjemaer for lokal- og fylkeslagenes årsmøter i 2009 som omfatter årsmelding, valg- og kassererrutiner. Skjemaene er lagt ut på www.nfunorge.org

Nordisk leir

I dagene 26. juni til 3. juli arrangerer Norges Idrettsforbund og Olympiske og Paralympiske komité Nordisk leir i Sverige for barn og unge mellom 12 og 16 år. Påmeldingsfrist er 15. februar.

Mer informasjon er lagt ut på NFUs nettside www.nfunorge.org

Data

De fleste elever i skolen kan bruke mus og tastatur uten spesielle problemer. Noen er avhengig av alternative løsninger for å kunne styre en datamaskin. Under linken "Inkluderende opplæring" på www.statped.no – er det lagt ut en artikkel med oversikt over alternative styrings-systemer.

Det kan være flere årsaker til at elever trenger spesiell tilrettelegging for å kunne betjene en datamaskin. Noen har motoriske vansker som gjør at de mangler finmotorikken som er nødvendig for å kunne bruke mus eller tastatur. Andre har kognitive vansker, som gjør at forståelsen for styringssystemene mangler. Elever med synsvansker trenger ofte også tilrettelegging for å kunne bruke et styringssystem.

Det er NAV hjelpemiddelsentral i elevens fylke som i første rekke kan hjelpe til med å finne fram til riktig styringssystem for elever med spesielle behov. Her kan man også søke om hjelpemidler til den enkelte elev.

FRAMskolen

på Vallersund Gård

Et toårig lærested for unge voksne utviklingshemmede mellom videregående skole og et aktivt yrkesliv

FRAMskolen setter seg som mål, gjennom to års læring, å kunne gi elev, pårørende og eventuelt den kommunale omsorgstjeneste, innsikt i hvilke muligheter den enkelte elev har i forhold til framtidig boform, videreutdanning og yrkesvalg.

Framskolens tre grunnmotiver:

FORSTÅ VERDEN (undervisning)

- Utforsk verden, nasjonalt og internasjonalt
- De andre og meg selv
- Parforhold og seksualitet
- Teater, drama, sang, musikk, maling og diktskriving
- Utvikle evnen til å uttrykke seg
- Lær å sende e-post og å finne frem på internett

LEVE I VERDEN (bo- og hverdagsferdigheter)

- Pleie av bolig og klær • Planlegging • Gjøre innkjøp
- Lage mat og stelle i stand måltid til hverdag og fest
- Bruk og forståelse av penger og regnskap
- Tid og tidsbegreper

ARBEIDE I VERDEN (i verkstedene)

- Arbeid i bakeri • Veve i veveriet • Samle urter
- Arbeide med i husholdningen
- Arbeide med i jordbruk og gartneri

Fritid og friluftsliv

- Friluftaktiviteter på sjøen og i fjellet.
Opplæring i ridning, båtliv og fjellvandring, går også inn som en del av undervisningen.
- Deltagelse i aktiviteter i nærmiljøet.
- Uforpliktende samvær, dans og lek.

Det første året bor elevene på internat.

Det andre året bor elevene mer selvstendig.

For nærmere informasjon (helst mellom 12.00 og 14.30):

Dag Balavoine eller Hanna Schmeding

Telefon 72 52 70 80/99 60 88 10

Du kan også skrive til framskolen@camphill.no eller
FRAMskolen på Vallersund Gård, 7167 Vallersund

Peder Morset folkehøgskole

Kunst og Håndverk
Friluftsliv og Idrett
Arbeidstrening
Sosialfag
Media
Hest
Flexi

BLI DEN DU ER!

PEDER MORSET folkehøgskole

tlf. 73 81 20 00 - mail: pmf@pedermorset.no - msn: msn@pedermorset.no
www.pedermorset.no Find us on Facebook

FRAMskolen – fra livet i familie og skole, til et liv som voksen

18 Peer Gynt

Gålåvatn i Gudbrandsdalen danner den vakre rammen rundt den årlige Peer Gynt festivalen. Her fra en tidligere oppsetning. (Foto: Dag Balavoine)

Peer Gynt – for alle!

Sommeren 2009 skal Henrik Ibsens stykke "Peer Gynt" settes opp som vanlig ved den årlige festivalen i Gålå i Gudbrandsdalen. Når denne forestillingen er over, tar teatergrupper der utviklingshemmede er en naturlig del over, utescenen. Etter en festivaluke med finpuss og festligheter, fremfører de sin versjon av det samme skuespillet.

"Nordisk allkunstverk, Peer Gynt-sommermøte 2009" er et samarbeidsprosjekt mellom en arbeidsgruppe i "Nordisk forbund for helsepedagogikk og sosialterapi", teatergrupper der utviklingshemmede er en naturlig del av teaterarbeidet og arrangøren av den årlige Peer Gynt-festivalen i Gålå i Gudbrandsdalen.

I 2003, 2005 og 2007 ble det gjennomført tre vellykkede nordiske teaterfestivaler i regi av det nordiske for-

bundet – alle i Järna i Sverige. Antallet deltakere har hittil ligget mellom 350 og 400 personer. Disse festivalene er også blitt kalt "sosialt allkunstverk". Her settes det opp et teaterstykke som ulike aktører øver inn på forhånd der de bor før festivalen begynner. I løpet av festivalen settes stykket sammen og finpusses. Deltakerne fremfører så hele teaterstykket for hverandre og publikum på festivalens siste dag. I år skal deltakerne innstudere og oppføre teaterstykket "Peer Gynt" av Henrik

Ibsen. De overtar utescenen og den infrastrukturen som allerede er bygget opp ved Gålåvatnet når årets tradisjonelle Peer Gynt festival 2009 er over.

Primus motor og prosjektleder Dag Balavoine sier i en kommentar til SFA at også årets allkunstverk henvender seg til unge og voksne personer med og uten funksjonshemninger. - Deltakere som ikke er tilknyttet en gruppe og som kun vil være med som feriegjest er også hjertelig velkomne til å melde seg

Eskil Rundberget har tidligere vært med på flere oppsetninger av Peer Gynt. (Foto: Dag Balavoine)

Fra en tidligere Peer Gynt oppsetning ved Gålåvatn. (Foto: Dag Balavoine)

på. Festivalen skal i tillegg inneholde mye sosial hygge, spennende verksteder med drama og improvisasjon, dans, sang og musikk, sirkus og klovneri og aktiviteter i den fantastiske fjellnaturen ved Gålåvatnet. Vi vil gjerne samarbeide med teatergrupper, dansegrupper, musikkinteresserte og mennesker som har kontakt med utviklingshemmede enten gjennom sin profesjon eller som familiemedlem. Det er også fritt fram for virksomheter som arbeider med

funksjonshemmede i alle nordiske land – gjerne med gjester utenfor Norden. Sammen skal vi fordype oss i "Peer Gynt" og oppdage hva denne teksten kan inneholde. Den enkelte må overvinne seg selv, arbeide på sin del av helheten og vil modnes gjennom å bære en rolle – erfaringer som kommer godt med senere i livet. Dette prosjektet er et nytt tilbud der mennesker med utviklingshemning bidrar til et kulturelt mangfold. En russisk tea-

tergruppe er allerede i gang med å øve inn sin del av prosjektet i rollen som "Bøygen", sier Dag Balavoine.

Interesserte kan melde seg på og finne mer informasjon på www.nordiskallkunst.com eller nordisk-allkunstverk@camphill.no Dag Balavoine gir gjerne flere opplysninger på telefon 72 52 70 80 eller 996 08 810.

BMK

Lyst til å bli med på Peer Gynt-festival til sommeren?

Nordisk allkunstverk, Peer Gynt sommermøte 2009, arrangerer i år en spesiell festival på Gålå i Gudbrandsdalen.

Den foregår etter at den vanlige Peer Gynt-festivalen er over samme sted.

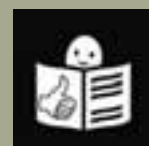
Deltakerne på allkunstverk-festivalen skal øve inn og framføre teaterstykket Peer Gynt av Henrik Ibsen.

Festivalen skal også inneholde mye sosial hygge, drama, dans, sang og musikk, sirkus og klovneri og aktiviteter ute i naturen.

Denne festivalen henvender seg til unge og voksne personer med eller uten funksjonshemning.

Også deltakere som ikke er tilknyttet en gruppe kan være med.

– Prosjektet er et nytt tilbud der personer med utviklingshemning bidrar til et kulturelt mangfold, sier prosjektleder Dag Balavoine.

Drømmer om prins

Tom Rustad ved Ringerike Arbeidssenter i Buskerud er stolt av jobben sin.

Han vil gjerne vise den fram – helst til prinsesse Märtha Louise!

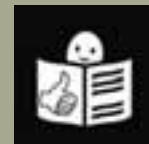
Nå har han invitert "Samfunn for alle" på besøk.

Arbeidssenteret er en trivelig arbeidsplass for voksne arbeidstakere med utviklingshemning.

Tom jobber for det meste i bedriftens vedproduksjon. Her kløyver og pakker han ved.

Det er ca. 40 arbeidstakere ved Ringerike Arbeidssenter. De støper lys og lager klær til både barn og voksne. I snekkerrommet lager de hundesenger, vedkasser, sagkrakker og mye annet.

Produktene selges i butikken til senteret. Den heter Aurora og ligger midt i Hønefoss.

TEKST OG FOTO AV BITTEN MUNTHE-
KAAS

Drømmen er å få besøk av prinsesse Märtha Louise!

Tom Rustad ved Ringerike Arbeidssenter i Buskerud er ikke i tvil om at et prinsessebesøk på jobben han er så glad i, ville være oppfyllelsen av hans optimale drømmerier.

Og vi skjønner ham godt. Han er stolt av jobben sin og liker å vise den fram. Derfor tok han kontakt med Samfunn for alle også. Vi tok ham selvsagt på ordet og fikk med egne øyne se at denne arbeidsplassen for voksne arbeidstakere

Ut av veven til Gjertrud Normann kommer de vakreste tekstiler.

Svein Hansen – en kløpper med vedkløyveren.

essebesøk...

med utviklingshemning har mye å by på. Ikke minst trivelig var det å møte de mange hyggelige menneskene der som tok vel imot oss i sine flotte og vel tilrettelagte lokaler på Hen industriområde ca. seks kilometer nord for Hønefoss.

Produktene til de ca. 40 arbeidstakerne selges blant annet i senterets butikk Aurora, som ligger i hjertet av Hønefoss sentrum. Juleutstillingen ble åpnet den dagen Samfunn for alle avla bedriften en visitt – og vi overdriver ikke når vi herved meddeler at finere julebutikk skal man lete lenge etter! Ikke overraskende at julesalget der i gården står for en stor del av den årlige omsetningen.

Men tilbake til Tom Rustad. En førsteklasses arbeidsmann – som jobber mest i bedriftens vedproduksjon. Her kløyves og pakkes det til den store gullmedalje i tillegg til andre delopp-

gaver som følger i kjølvannet av denne vedproduksjonen. Med hr. Rustad som guide fikk vi se lysrommet der det støpes i alskens former, fasonger, farger og størrelser. På strikkerommet så vi hvordan de lekreste tekstiler til kledeboner for både barn og voksne vokste fram fra hypermoderne strikkemaskiner. Hundesenger, vedkasser, sagkrakker og ved- og redskapsboder tar form i snekkerrommet. I annen etasje der det blant annet er kantine, lager en av arbeidstakerne mat til beboere i forskjellige bofellesskap. Pakking av

20 kilos sekker med strøsand står også snart for tur – som et servicetilbud til eldre i kommunen.

Arbeidstakerne får 6 kroner timen i arbeidsoppmuntrings penger har kort og godt mer enn nok å henge fingrene i. Her er det fritt fram for å avlegge en visitt – for de liker å vise fram det de holder på med. Vi er enig med Tom: Tenk om også prinsesse Märtha Louise en dag fikk se det!

Per Linnvoll jobber på lysrommet.

Tom Rustad – prinsessefan – og stolt av jobben sin.

VELKOMMEN TIL

Det er fremdeles vinter og mørke tider. Men snart er sommeren her igjen.

Har du planene klare for sommeren? NFU arrangerer organisasjons- og ferieleir på Hove i år også.

Hove leir er på Tromøya utenfor Arendal. Datoene er fra lørdag 18. juli til lørdag 25. juli.

Der kan du treffe gamle og nye venner og være med på spennende aktiviteter og kurs.

Du må være medlem av NFU for å delta på leiren.

Dersom du ikke allerede er medlem, kan du betale kontingent samtidig med påmelding.

Husene på Tromøya har rom med 3 eller 4 senger, og bad som er tilrettelagt for rullestol.

Leiren koster kr 4.700,-. Ledsager betaler samme pris. Dette dekker alle oppholdsutgifter, kurs og sosiale aktiviteter.

Send påmeldingen i posten eller meld deg på vår hjemmeside www.nfunorge.org. Du kan også sende faks til oss.

Informasjon om postadresse og faksnummer finner du på neste side.

Spørsmål om leiren? Ring NFU på telefon 22 39 60 50 eller skriv en e-post til post@nfunorge.org

De som først melder seg på, får plass. Så meld deg på nå!

L SOMMERLEIR 2009!

JA! Jeg ønsker å delta på NFUs organisasjons- og ferieleir på Hove leir- og friluftssenter på Tromøya fra 18. til 25. juli 2009

Navn: _____

Adresse: _____

Poststed: _____

Er medlem Vil melde meg inn

Kommer alene JA NEI

Har med ledsager JA NEI

Bruker rullestol JA NEI

Bruker medisin JA NEI

Trenger mye hjelp JA NEI

Navn på kontaktperson hjemme: _____ Telefon: _____

Ditt telefonnummer: _____

Skjemaet klippes ut og sendes til NFU, Postboks 8954 Youngstorget, 0028 Oslo
Alternativt på faks 22 39 60 60 eller post@nfunorge.org

Adressaten betaler
for sending i Norge

Distribueres av
Posten Norge

**Norsk forbund
for utviklingshemmede**
Svarsending 1225
0090 Oslo

Samhandlingsreform – for alle

Samfunn for alle skrev i fjor om Stian Andersen (33) og foreldrenes kamp for å gi ham en trygg og faglig oppfølging ved innleggelser på sykehus. Eidsvoll kommune nekter å sende med tjenesteytere fra Stians bolig som kan kommunisere med ham, ved innleggelse på sykehus. Stian med multifunksjonshemming "blir en del av en økonomisk drakamp om hvilket budsjett som skal belastes for tjenestene han får" (SFA, nr. 3 – 2008).

AV DAGLIG LEDER, BETTINA THORVIK

Stians historie er dessverre ikke enestående. For mens det norske helsevesen er svært gode på blålysmedisin, svikter det pasienter med livslange og sammensatte lidelser. Det har ikke hjulpet Stian at Norge bruker 60 milliarder mer på helsetjenester i 2008 sammenlignet med 2002.

Helse – og omsorgsminister Bjarne Håkon Hanssen har iverksatt en storstilt helsereform som skal sikre økt samhandling. I dag er det svært dårlig samhandling mellom de ulike enhetene og nivåene. Det gjelder både innen spesialisthelsetjenesten, i kommunehelsetjenesten og disse seg imellom, som igjen for eksempel rammer Stian.

Ministeren har satt seg som mål å legge frem et forslag til samhandlingsreform allerede i april 2009. Han har iverksatt en egen prosjektgruppe i sitt departement, etablert dialog med bruker- og fagorganisasjoner og nedsatt en eksklusiv ekspertgruppe. Målet er å etablere økonomiske og juridiske systemer som vil skape samhandling på grunn av systemet. Ifølge ministeren skjer det nå på tross av det.

Når Hanssen snakker om taperne i det norske helsevesen, nevner han stort sett personer med KOLS, psykisk syke, syke eldre og rusmiddelavhengige. Dette bekymrer SAFO. Vi vet at svært mange personer med nedsatt funksjonsevne har behov for helhetlige samordnende helsetjenester fra spesialist- og kommunehelsetjenesten. SAFOs organisasjoner får inn uttallige enkeltsaker som viser at dette ikke fungerer. Det gjelder spesielt innen habilitering og rehabilitering, som er SAFOs hovedfokus i vårt interessepolitiske helsearbeid.

På grunn av vår kompetanse på dette feltet, har SAFO hatt et utvidet møte med ovennevnte prosjektgruppe. Seks personer fra SAFO bidro med konkrete eksempler på hvor galt det faktisk kan gå i dagens Helse-Norge for personer med nedsatt funksjonsevne.

Fra NFU deltok Grete Müller som fokuserte på voksenhabilitering. Hun understreket behovet for tverrfaglig kompetanse med nærhet til brukeren, og mente at regionale faglig ambulerende team fra spesialisthelsetjenesten ville kunne gjøre kommunale tjenester bedre. Ifølge Müller er forutsigbarhet og stabilitet fra det kommunale tjenesteapparat viktig for å hindre negativ utvikling.

SAFO ga mange konkrete innspill. Felles for flere var:

- Lytt, tro på og involver pasienten og pårørende.
- Tverrfaglig kompetanse må styrkes.
- Fastlegens rolle og ansvar må tydeliggjøres.

SAFO er spent på hva som kommer ut av ministerens helsereform. Han sier nå at den vil bli en gedigen kommunehelsetjenestereform med langt flere tjenester forankret i kommunen. Det lyder bra. Men spørsmålet er om den vil ivareta alle pasientenes behov – og ikke bare de store gruppene, slik at pasienter som Stian endelig får et trygt opphold på sykehus?

Fyrfestival nr. 16 med mange høydepunkter

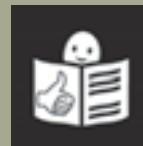
I juni kan du treffe andre med utviklingshemning på Fyrfestivalen i Egersund.

Der blir det dans, musikk teater og andre aktiviteter.

På åpningskvelden kommer selveste Elisabeth Andreassen med musikere.

Her skal også deltakere og folk fra lokalmiljøet bidra med sang og musikk.

Etter festmiddagen på lørdag spiller orkesteret JeT Set opp til dans!

Den 16de Fyrfestivalen går av stabelen i Egersund 5. – 7. juni. Her setter utøvere med utviklingshemning hverandre i stevne med dans, musikk, teater og andre kulturelle aktiviteter.

Årets program lover godt – både for aktører, byens innbyggere og de mange tilreisende som finner veien til Egersund disse forsommerdagene. Festivalen starter fredag med kulturkveld i Egersundshallen. Her skal både festivaldeltakere og lokale utøvere bidra med sang og musikk. Det

store trekkplasteret denne kvelden blir utvilsomt Elisabeth Andreassen med musikere som skal spille og underholde.

Under den store samlingen på byens torg dagen etter får alle deltakere som ønsker det opptre med sine grupper under torgkonsertene. Samme kveld er det festmiddag. Etter sterke ønsker fra mange av fjorårets 460 gjester, har arrangørene igjen fått orkesteret Jet Set til å spille opp til dans, mens Egersund musikk-korps står for matlaging og servering.

Påmeldingsfrist er 27. april. Interesserte finner mer informasjon på www.fyrfestivalen.no

Glimt fra tidligere Fyrfestivaler. Bildene er hentet fra www.fyrfestivalen.no

Erfaringer

Lisbeth Grut, Marit Hoem Kvam og Jan W. Lippestad fra SINTEF Helse har utarbeidet en rapport om prosjektet "Sjeldne funksjonshemninger i Norge". I rapporten har de har sett nærmere på brukernes erfaringer med hjelpeapparatet.

Les mer på
www.frambu.no

Teknologi

Norsk Telemuseum i Oslo stiller i to år ut topp moderne hjelpemidler for funksjonshemmede.

Artikkel-samling

"Utfordringer og muligheter" er en artikkel-samling om arbeid med barn, unge og voksne med sammensatte lærevansker. Artiklene tar blant annet for seg multifunksjonshemning og ulike måter å arbeide med elever og foreldre.

Samlingen kan bestilles ved henvendelse til marianne.linnerud@statped.no

Den koster 130 kroner.

TAKK!

Det er viktig å takke når politikerne hører på våre argumenter og tar dem til følge. Det er ikke noen selvfølge å bli hørt. Den 9. desember ble Askers budsjett for 2009 vedtatt, og blant de mange endringer i rådmannens forslag som ble vedtatt er at Galleri Unika skal forbli i Asker sentrum. Innsparingen på ca kr 800.000,- finner man en annen løsning for.

Takk til Askers politikere!

Hva kan vi gjøre for å at Galleri Unika skal bli, spurte en meg via SMS. Svaret er at vi skal gi vår støtte ved å handle der, hele året. Galleri Unika har mange fine og nyttige gaver – glass, smykker, varme klær og hodeplagg, sjal, kopper, service, glassfat og lysestaker, dukkeseng og klesstativ til dukkeklær, vedbærer og belter du selv kan komponere mm.

Hele verden er i dag blitt oppmerksom på at vårt forbruk er andres arbeid. Arbeid gir inntekt og mening. Den støtten du gir ved kjøp av varer, gir de som lager varen lønn og selvrespekt. Støtte ved varekjøp er mye mer verd enn almisser. I akutte nødsituasjoner kan almisser være bra, men å gi folk mulighet til å leve av eget arbeid er best. Takk til alle som handler i Galleri Unika.

I tillegg til å være salgskanal for de kommunale arbeidssentrene med 30–40 arbeidstakere, er Galleri Unika også arbeidsplass for 6–8 utviklingshemmede og deres arbeidsledere. Arbeidslederne i Galleri Unika kombinerer arbeidsledelse og salg. Galleri Unika er også et utplasseringssted for personer på arbeidsmarkedstiltak i regi av NAV. Dette er en unik og økonomisk gunstig kombinasjon av ledelses- og arbeidslederfunksjoner som kan gå tapt ved en annen lokalisering.

NFU Asker lokallag holder hvert år en høstfest for sine medlemmer like før julebordtiden setter inn. Det er et høydepunkt for mange av medlemmene. Inngangspengene dekker ikke kostnadene, så vi går med underskudd. Før fikk vi støtte fra fylkeslegen. I fjor fikk vi støtte fra Aktiv Eiendomsmegling i Asker som dekket hele underskuddet. Da vi spurte i høst var svaret – selv om eiendomsmarkedet svikter: "JA, det vil vi gjerne".

Takk til Aktiv Eiendomsmegling i Asker.

Takk til alle askerbøringer som så tydelig viser at de tar inkludering på alvor.

For styret i NFU Asker lokallag
Ole Jakob Skeie

(DETTE LESERINNLEGGET STOD I BUDSTIKKA I DESEMBER. DEN MULIGE NEDLEGGELSEN AV GALLERI UNIKA BLE OMTALT I FORRIGE UTGAVE AV SEA).

Finanskrise til (begreps)besvær...

I forbindelse med den pågående finanskrise er det ikke bare Regjeringen som klekker ut kriseplaner. Også Funksjonshemmedes Fellesorganisasjon har vært på banen.

Her har man som et av fem tiltak bedt Regjeringen om å ”øke tilsagnsrammen til omsorgsboliger til 1,566 milliarder slik at det kan igangsettes bygging av ytterligere 2000 omsorgsboliger for utviklingshemmede, alvorlig psykisk syke og mennesker med store fysiske og/eller kognitive funksjonshemninger”. De fem tiltakene ble behørig presentert i FFOs ukerseddel nylig.

I NFU-kontorene på Youngstorget fikk medarbeiderne kaffen i vrangstruppen da forslaget ble kjent. Forbundet sendte umiddelbart brev til kommunal- og regionalminister Magnhild Meltveit Kleppa med kopi til både statsminister, SAFO og FFO om sin

forskrekkelse over den foreslåtte utbyggingen. I brevet presiserer NFU at flere mennesker med utviklingshemning tvert imot bør få mulighet til å eie sin egen bolig. - Dette vil gi større individuell frihet, bedre individuelle tjenester og bedre levekår. Et bedre tiltak ville derfor være å øke rammene for startlån og boligtilskudd slik at flere kan skaffe seg sin egen bolig, heter det i brevet fra NFU.

Da brevet ankom FFO-kontorene på Sandaker, ble det straks gitt tilbakemelding i brev form på NFUs budskap som man mente ”ikke hadde noe substansielt innhold”. Her mente man at det hele måtte bero på en misforstå-

else. Etter en smule korrespondanse ble enden på visa at de to partene møttes. Her ble det klart at uenigheten mellom de to partenes dreidde seg om ulik forståelse av begrepet omsorgsbolig som FFO har ment gir tak over hodet til mennesker som både leier og eier hjemmene sine.

De fremmøtte var skjønt enige om at det nok er best både for utviklingshemmede og andre grupper funksjonshemmede å eie sin egen bolig – og ikke minst at både at NFU og FFO arbeider sammen for det.

bmk

Kartlegging

Helse- og velferdsetaten vil finne ut hvordan familier med barn med funksjonshemninger opplever det tilbudet de får i Oslo kommune.

Helsedirektoratet finansierer en omfattende kartlegging.

Les mer på www.nhf.no

TT

TT-brukere fra Oslo som reiser til København, Stockholm og Reykjavik kan ifølge Handikapnytt nå benytte transporttjenesten i disse byene. Norges Handikapforbund har vært med på å utvikle ordningen som er et samarbeid mellom de nordiske hovedstedene og de nordiske handikapforbund. Tilbudet gjelder de med blått TT-kort som rullestolbrukere – men ikke drosjebukere med rødt TT-kort. Det skal ikke betales egenandel. Turene går av den enkeltes vanlige kvote. NHF håper ordningen på sikt vi omfatte alle landets TT-brukere – og ikke bare de som bor i Oslo.

Mer informasjon er lagt ut på www.helse-og-velferdsetaten.oslo.kommune.no

kontorleverandøren

GJØVIK – HAMAR – LILLEHAMMER

Industrigt. 13 • Postboks 1119 • 2605 Lillehammer
Tlf 61 27 94 00 • Fax 61 27 94 01 • www.kontorleverandoren.no

Utfordrende foreldreskap

Foreldrerollen er krevende og blir ekstra utfordrende når barnet har spesielle omsorgsbehov.

Høgskolelektor Benedicte C. Rappana Olsen ved forskningsenheten Sosialforsk ved Høgskolen i Oslo skriver om dette viktige temaet i kapitlet hun har kalt "Følelser i bevegelse" i boka "Utfordrende foreldreskap – Under ulike livsbetingelser og tradisjoner" som kom ut på Gyldendal Akademisk nylig. I boka beskriver en rekke forfattere ulike former for utfordrende foreldreskap når en families livssituasjon av en eller annen grunn er

komplisert. Det gjelder enten komplikasjonene skyldes vanskelig økonomi, samlivsbrudd eller majoritetsoppfattninger om hvordan livet skal leves – for eksempel.

I kapitlet sitt gir Rappana Olsen et helhetlig bilde av hverdagens utfordringer når en blir foreldre til et barn med alvorlig funksjonsnedsettelse. Forfatteren fokuserer på de første årene etter at barnet er født, på tiden da mis-

tanken fattes om at noe ikke stemmer og foreldre blir kjent med en diagnose som for mange vil bety at omsorgsansvaret blir større og utfordringer flere enn de hadde forventet.

Benedicte C. Rappana Olsen tar utgangspunkt i at disse familiene i større grad enn mange andre tar pulsen på velferdsstaten. Sammen med forskerkolleger har hun foretatt en omfattende studie med fokus på den ofte langvarige og belastende diagnoseprosessen, foreldrenes erfaringer med hjelpeapparatet og barnets innvirkning på livet i familien. Andre temaer som tas opp stikkordsmessig er foreldres ulike måter å reagere på i denne sammenheng. Dette kapitlet handler dessuten om problemer omkring diskvalifiserende kommunikasjon. Rappana Olsen skriver både respektfullt og innsiktsfullt om sorg, slitasje, "om det som bejaes og det som fornektes" (forfatterens ord) og ikke minst om gleder i denne sammenheng.

Kapitlet handler dessuten om foreldre som står opp imot det de opplever som mangel på respekt og holdninger som sårer og uverdiggjør barnet. Forfatteren omtaler dette som foreldrekraften som springer ut fra deres kunnskap og kompetanse om eget barn. En kraft som både bygger på den kjensgjerning at de ikke bare kjenner best til barnet, men også mest for det.

BMK

BENTE PUNTERVOLD BØ OG
BENEDICHTE C. RAPPANA OLSEN (RED.)
UTFORDRENDE FORELDRESKAP
UNDER ULIKE LIVSBETINGELSER OG
TRADISJONER
GYLDENDAL AKADEMISK, 2008

Illustrasjonsfoto

Oslo kommune svikter som en inkluderende arbeidsplass

Oslo kommune har siden 2001 hatt en handlingsplan for å rekruttere flere personer med minoritetsbakgrunn til kommunen. Men handlingsplanen har gitt magre resultater, viser en evaluering fra Econ. - Vår evaluering viser at tiltakene i handlingsplanen har vært vage og lite konkrete. Det er tvilsomt om den har hatt noen effekt i det hele tatt, sier seniorkonsulent Helene Berg i Econ Pöyry til Aftenposten.

Oslo har også i mange år hatt en målsetting om å "tilsette langt flere med nedsatt funksjonsevne", og ganske riktig: Målformuleringene er akkurat så diffuse som dette. Og slik sett er vel resultatene om mulig enda dårligere. Men det kan ikke engang byrådet fortelle oss for dette har man ikke etterprøvd. Med god grunn er derfor Oslos "Rådet for funksjonshemmede" utålmodig.

På nasjonalt nivå foreligger entydige måltall når det gjelder et inkluderende arbeidsliv, å sørge for at personer med nedsatt funksjonsevne sikres arbeid.

I Oslo kobles også dette arbeidet til IA-avtalen. Protokollen mellom ansattes organisasjoner og kommunens toppledelse viser at byrådet mener Oslo kommune på overordnet bynivå ikke skal ha et eneste måltall. I alle fall ikke målformuleringer slik kommunens eget målstyringsarbeid forutsetter at mål skal formuleres; som spesifiserte og målbare.

Oslo kommune kan ikke være en sinke i dette arbeidet. Vi kan ikke være mindre ambisiøse enn Staten. I bystyret fremmet jeg derfor, med støtte fra Arbeiderpartiet, Rødt og Kristelig Folkeparti, et helt presist mål: 5 % av alle nytilsatte skal være personer med nedsatt funksjonsevne. Samtidig fremmet vi konkrete anvisninger på hvordan vi kan sikre at dette mål kan nås, slik dette ble anbefalt av Rådet for funksjonshemmede:

"1. Oslo kommune skal ha som mål at 5 % av alle nytilsatte skal være personer med nedsatt funksjonsevne. Byrådet utvikler en personalpolitisk handlingsplan for hvordan dette mål skal nås.

2. Oslo kommune iverksetter tiltak som kan lette overgangen mellom skole og arbeidsliv for unge med nedsatt funksjonsevne. Det bør igangsettes et prosjekt med bruk av ulike virkemidler, herunder mer omfattende bruk av praksisplasser i Oslo kommune, for å lette overgangen fra studier til arbeidsliv. Prosjektet bør legges opp som et samarbeid mellom utdanningsinstitusjonene og arbeids- og velferdsforvaltningen i Oslo kommune hvor hovedansvaret forankres hos sistnevnte.

3. Oslo kommune utvikler et trainee-program spesielt for personer med høyere utdanning med nedsatt funksjonsevne med tanke på framtidig arbeid i offentlig forvaltning.

4. Oslo kommunes rekrutteringspolicy skal ha som formål å stimulere søkere med funksjonshemninger til å søke ledige stillinger.

5. Bystyret innskjerper at alle virksomheter i Oslo kommune i sine årsmeldinger skal rapportere aktivitet og tiltak i samsvar med de krav den nye lovgivningen setter opp. Byrådet orienterer i sin årsmelding om status i forhold til kommunens arbeidsgiveransvar".

Men dessverre. Bystyrets flertallspartier (Fremskrittspartiet, Høyre og Venstre) ønsket ikke at Oslo bystyre skulle være mer presis enn følgende vedtak: "Byrådet bes følge opp at virksomhetene arbeider systematisk med å nå målet om å tilsette langt flere med nedsatt funksjonsevne."

Jeg synes det er leit at arbeidet med å skape et inkluderende arbeidsliv ennå ikke har kommet lenger i Oslo enn dette. Ivar Johansen, bystyremedlem (SV)

(Innlegget er vesentlig forkortet, red.)

Inkludering?

Vi sakser følgende fra et miniportrett i tidsskriftet "Utdanning" nr. 23/08 med rektor Aud Haaland ved Løkenåsen skole i Lørenskog, som nylig fikk H.M. Dronning Sonjas Skolepris 2008. En prisutdeling som blant annet var begrunnet med skolens arbeid for inkludering – og den egne basen for multifunksjonshemmede. Begrunnelsen vakte reaksjoner blant flere organisasjoner for funksjonshemmede – og ble behørig omtalt blant annet i SFA6/08:

Utdanning: Hva er en inkluderende skole?

Haaland: Det er en skole som har plass til alle og lar alle delta med det de har å bidra med.

Utdanning: Hvorfor er det viktig med en egen base for multifunksjonshemmede elever?

Haaland: Det er til fordel for de multifunksjonshemmede elevene og ikke av hensyn til de andre. De er ikke stuet vekk på noen måte.

Utdanning: Er dette til fordel for de multifunksjonshemmede eller de vanlige elevene?

Haaland: Dette er elever med både fysiske og psykiske funksjonshemninger. De trenger ro og har helt spesielle behov for stell og pleie som det ikke er mulig å ivareta i en klassesituasjon. De er med på alle avslutninger – noen er også litt i klassene.

*Rektor Aud Haaland etter prisutdelingen.
(Foto: Utdanning)*

Rektor trenger voksenopplæring

NFUs forbundsleder Helene Holand har følgende kommentar til rektor Aud Haalands uttalelser i tidsskriftet "Utdanning":

- Denne rektoren trenger voksenopplæring. Det er helt klart at man ved Løkenåsen skole mangler nødvendig kompetanse på å tilrettele undervisningen for alle. Skolen trenger selvsagt bygningsmessige fasiliteter for å ivareta elevenes behov for toalettbesøk og personlig hygiene. Men elevene trenger da ikke å få undervisningen

utenfor døra av den grunn! Rektor bør også reflektere litt over hvilke læringsmuligheter hun fratar elevene som ikke får være sammen med jevnaldrende og i stedet henvises til en egen base, sier Helene Holand.

Tillitsfullt møte mellom barn og dyr.

70 små og store på skolekurs

Til sammen 70 deltakere deltok på seminar om skolerettigheter i regi av NFU Oslo og Akershus nylig. Dette var det tredje kurset av i alt fem som ble arrangert som et ledd i NFUs kurspakke om samme tema.

Medlemmer av NFUs opplæringspolitiske utvalg, Jens Petter Gitlesen og Else Randi Andreassen, var forelesere. Hittil har kurspakken som opplæringsutvalget har utarbeidet, vært presentert i Sør-Trøndelag, Sogn og Fjordane og Oslo/Akershus. De to siste kursene i denne omgang skal arrangeres i Rogaland og Hordaland. Her gjennomgås opplæringsloven, sakkyndig vurdering, enkeltvedtak om spesialundervisning, individuell opplæringsplan osv.

Jens Petter Gitlesen sier i en kommentar til Samfunn for alle at kurspakken er blitt en suksess. - Foreldre har et stort behov for skolering i alt som har med skolerettigheter å gjøre. Vi håper å kunne videreutvikle dette tilbudet – og på sikt nå fram til alle fylkeslag, sier

Jens Petter Gitlesen. Deltakerne kan ta med barna sine på disse seminarene. Barna fikk en drømmedag med film, aktiviteter i gymsalen

og ikke minst hyggelig møte med dyr i fjøs og stall ved Hvam videregående skole.

BMK

Foreleser Jens Petter Gitlesen i samtale med journalist fra Romerikes blad.

Læringskonferanse

NFU Vest-Agder fylkeslag arrangerer konferansen "Utdanning og et inkluderende arbeidsliv – også for utviklingshemmede?" på Quality hotell, Kristiansand i dagene 10. og 11. mars, i samarbeid med Sørlandet kompetansesenter og Vest-Agder fylkeskommune. Her blir et viktig tema belyst med mange spennende innfallsvinkler.

Tirsdag 10. mars

kl. 10.00-12.00	Registrering og innsjekking
kl. 11.00-12.00	Lunsjbuffet
kl. 12.00	Åpning. Jan G. Johannessen, NFU Vest-Agder. Brukerrepresentant, Leder for NFU Norge, Helene Holand
kl. 12.30	Statssekretær Laila Gustavsén, Arbeids- og inkluderingsdepartementet: Inkluderende arbeidsliv også for utviklingshemmede?
kl. 13.00	Tre brukere/foreldre stiller spørsmål til statssekretæren
kl. 13.20	Pause
kl. 13.45	Professor Tom Tiller: Læringsfæring: Hvilket mannskap trengs for en god seilas?
kl. 14.30	Minipause
kl. 14.35	Representant fra NAV
kl. 15.15	Pause
kl. 15.30	Våre erfaringer. To arbeidsgivere forteller om sine møter med utviklingshemmede i jobben: Thor Erik Haddeland – Valhalla verksted. Bedriftseier Steinar J.Olsen , Stormberg: Inkluderende arbeidsliv – fra ord til handling
kl. 16.45	Pause med litt å spise
kl. 17.15	Parallellseminarer
kl. 19.30	Festmiddag

I det SFA går i trykken er temaene for tre av åtte parallellsesjoner fastsatt. Disse er:

"Tilrettelagte arbeidsplasser i kommunen" ved Einar Aakvåg og Arne Sundby Olsen, Habiliteringstjenesten i Aust-Agder

"Den 2. dagen" - i praksis ved dramalærer Jonas Lie, Vågsbygd videregående skole

"De gode historiene om våre arbeidssøkere" ved Hege Løland, Varodd AS

e til å bli klokere av

*Teatersjef Ellen Horn
(Foto: Marianne
Otterdahl-Jensen)*

Onsdag 11. mars

- kl. 08.30 Teater. Vågsbygd vgs i samarbeid med Kvadraturen vgs
- kl. 09:00 Teatersjef Ellen Horn: Nye talenter – nye erfaringer
- kl. 09:30 Høyere utdanning for utviklingshemmede – erfaringer fra University of Iceland
Universitetslektorene Gudrun Stefansdottir og Vilborg Johannesdottir
- kl. 10.30 Pause med utsjekking
- kl. 11.00 Arbeid, deltakelse, inkludering – hva handler det om i hverdagen?
En studie av utviklingshemmede i arbeidslivet.
Doktorgradsstipendiat Terje Olsen, Nordlandsforskning
- kl. 12:00 Videre opplæring som grunnlag for et inkluderende yrkes- og samfunnsliv.
Karen Junker, utdanningsdirektør hos fylkesmannen i Aust-Agder
- kl. 12.30 Lunsj
- kl. 13:30 Ungdomsuddannelsen i Danmark for ungdom med særlige behov
Erling Annesen, Danmarks veilederforening
- kl. 14:00 Våre erfaringer Tone Glesne og to andre ungdommer intervjues av Sigve Mathisen
- kl. 14.30 Filosof Henrik Syse: Livskvalitet for alle – filosofiske refleksjoner om etikk og inkludering
i vårt moderne samfunn
- kl. 15.15 Oppsummering: Dette har jeg fått ut av konferansen v/ Sigve Mathisen
Avslutning v/ direktør Dineke Heck Tingstveit, Sørlandet kompetansesenter

For påmelding: Gå inn på NFUs hjemmeside www.nfunorge.org
eller direkte inn på påmeldingssiden
<http://www.nfu-vestagder.no/form.asp?pk=25>

Med forbehold om endringer i programmet

Økende bruk av makt og tvang

I alle år som lovreglene har eksistert, har tallet på tvangsvedtak og tallet på utviklingshemmede som er omfattet av slike vedtak bare vokst. Det var en ventet utvikling de første årene. På sikt håpet en at fagmiljøene ville finne fram til andre tiltak enn å bruke tvang. Men aldri har veksten vært større enn fra 2006 til 2007.

Ovennevnte er en av mange og temmelig dystre refleksjoner i Helsetilsynets rapport ”Nødvendig bruk av tvang? En gjennomgang av data hos fylkesmennene om bruk av tvang og makt overfor menneske med psykisk utviklingshemming for perioden 2000-2007”. Rapporten viser med andre ord at fylkesmennene registrerer mer og mer tvang overfor flere og flere.

I rapporten heter det at så lenge de midlertidige lovreglene i kapittel 6A i sosialtjenesteloven gjaldt mellom 1999 og 2003, gikk tallet på avgjørelser om skadehindrende tiltak gradvis ned i nødsituasjoner, mens tallet på tvangsvedtak økte. Det var en ventet utvikling.

Da kapittel 4A ble innført i 2004 skjedde det en endring. Både tallet på registrerte avgjørelser og tallet på personer økte år for år. Forventninger om at mer kunnskap om personer med utfordrende atferd, mer kunnskap om andre løsninger enn bruk av tvang og makt og mer trening i å fatte

vedtak som skulle føre til færre avgjørelser overfor færre personer, ble ikke innfridd.

Dispensasjoner

Søknader om dispensasjon fra utdanningskrav har også økt i denne perioden. Utgangspunktet for loven er at tvangstiltak griper så sterkt inn i livet til de personene som blir omfattet av tiltakene, at de skal utføres av personer med tilstrekkelig kompetanse. Når dette ikke er tilfelle, må tilsynsorganene fange opp det som skjer. Tall for dispensasjoner som fylkesmennene har innvilget, gir et utilstrekkelig bilde av situasjonen og utviklingen. Gjennomgangen i denne rapporten viser at vi her trenger bedre registreringsverktøy og grundigere undersøkelser, heter det i rapporten.

Fylkesvise forskjeller

Et gjennomgående trekk ved de registrerte dataene er dessuten store forskjeller mellom fylkene. Årsakene til forskjellene er ikke bare spesielle forhold enkelte år. De vedvarer og slår

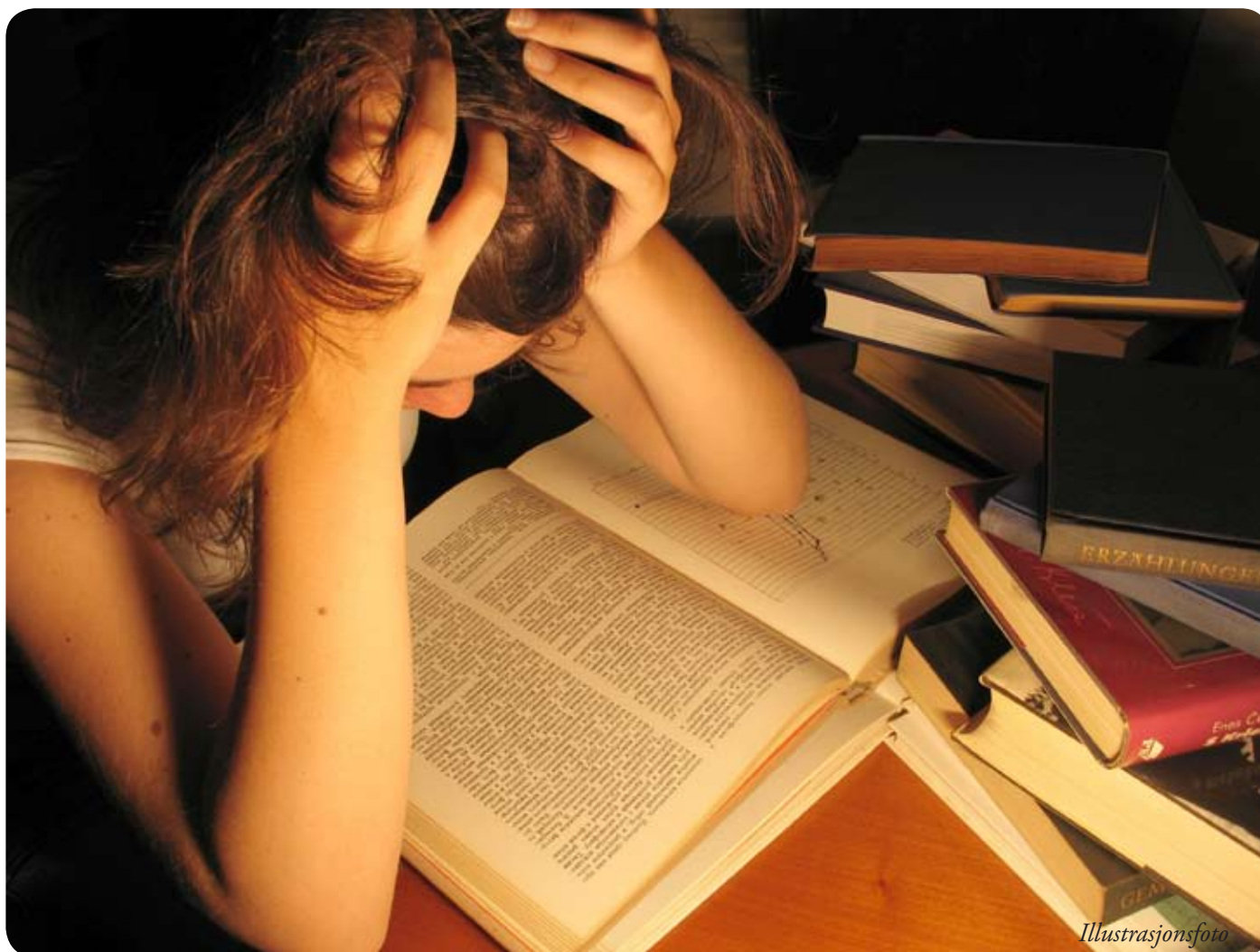
ut på alle områder. Det er altså ikke slik at mange avgjørelser ett år fører til mange vedtak året etter. Variasjonene fylkene imellom gjelder både avgjørelser, vedtak, dispensasjoner og tilsyn på stedet – og spriket mellom fylkene er påfallende stort.

Det er vanskelig å forklare forskjellen mellom fylkene med atferden til utviklingshemmede. Det er nærliggende å tro at fagkulturen i fylket virker sterkt inn på hva slags tvangstiltak som blir valgt, brukt og registrert. Spørsmålet er også om de blir registrert og meldt som avgjørelser eller regulert i vedtak. Ikke bare praksis i kommunene, men også den rollen habiliteringstjenesten og Fylkesmannen spiller, er viktig når vi skal tolke tallmaterialet. Tolkningen av registreringsskjema og registreringspraksis virker også sterkt inn, heter det i rapporten.

Ovennevnte er bare en liten brøkdel av det som kommer fram i rapporten som er på 60 sider. Den er lagt ut i sin helhet på www.helsetilsynet.no

Prosjekt

Inclusion Europe har deltatt i et europeisk prosjekt som dokumenterer at mennesker med store hjelpebehov er spesielt utsatt for diskriminering. Rapporten ”The Specific Risks of Discrimination Against Persons in Situation of Major Dependence or with Complex Needs” er lagt ut på NFUs nettside www.nfunorge.org

Nå får 43 000 elever spesialundervisning!

Antall barn som får spesialundervisning har økt med rundt 2.000 hvert år de siste årene. Sju av ti som får slik undervisning er gutter.

Nye tall fra Grunnskolens informasjonssystem (GSI), viser at drøyt 43.000 barn nå mottar spesialundervisning, skriver Dagbladet. I år blir 7 prosent av elevene tatt ut av klassen, mens det for bare to år siden var 5,9 prosent. 70 prosent av barna som får spesialundervisning er gutter. I ungdomsskolen er det én av ti elever som trenger spesialundervisning.

Lærere og skoleforskere er bekymret over det som beskrives som en ny trend. Det jobbes nå med å finne ut

hva som er årsaken til at flere og flere elever må ha ekstraundervisning utenfor klasserommet.

- Det er liten grunn til å tro at elevene er blitt verre. De er nok de samme, men skolen og undervisningen har forandret seg, sier professor i pedagogikk, Thomas Nordahl.

Tidligere forskning har vist at spesialundervisning ikke gir tilfredsstillende resultater og at elever som får slik undervisning viser liten framgang. De

får ofte stempel som tapere.

En av årsakene til at prestasjonene ikke blir bedre er at rundt halvparten av timene til spesialundervisning blir foretatt av ufaglærte assistenter.

Knekk i selvtilliten

Lærer Nina Marie Emanuelsen i Sandnes mener at spesialundervisning bør være intensiv og gå over en kort periode for å være effektiv. - Elever som plasseres på et grupperom i lang tid, får en knekk i selvtilliten, mener hun.

Jobb i TV?

Den nye riksdekkende TV-kanalen TELLUS for og med utviklingshemmede søker nye medarbeidere. Kanalen skal holde til i Ski i Akershus og drives av SkiPro i samarbeid med TV Follo.

TELLUS søker redaksjonelle medarbeidere, tekniske medarbeidere og kontormedarbeidere med utviklingshemning. Hele utlysningsteksten er lagt ut på www.nfunorge.org

MIDT-NORSK HJELPEMIDDELMESSE 2009

Velkommen til

Midt-Norsk Hjelpemiddelmesse

Trondheim Spektrum, Hall D (Nidarøhallen)

Onsdag 29. april 2009, kl. 10.00 - 18.00

Torsdag 30. april 2009, kl. 09.00 - 16.00

Vi ønsker alle brukere, pårørende, terapeuter, formidlere og andre som kan ha nytte av vår messe hjertelig velkommen.

Gratis adgang og parkering for besøkende.

**Midt-Norsk
Hjelpemiddelmesse**

www.mn-hjelpemiddelmesse.no

Skien Kommune

Rådhuset, 3707 Skien

Tlf: 35 58 10 00

Fax: 35 52 91 30

www.skien.kommune.no

VI STØTTER NFU SKIEN LOKALT

Valnesfjord Helseportsenter er en spesiell institusjon innen fysikalsk medisin og rehabilitering med tilpasset fysisk aktivitet som hovedvirkemiddel. Vårt hovedinntaksområde er de fire nordligste fylkene.

På team Habilitering har vi ulike tilbud til barn / ungdom i alder 7-20 år. Opphold med inntak fra samme kommune/STØFRI.

Temauker (Friluftsliv vinter, Friluftsliv høst, Ridekurs, Svømmekurs, Utprøving av enkelte typer aktivitetshjelpemidler), Intensiv trening.

For nærmere informasjon, gå inn på vår hjemmeside

www.vhss.no

VALNESFJORD
HELSESPORTSENTER

VESTFOSSEN

Kulturhovedstaden Vestfossen

• Transportbiler • Kraner • Containere

Svendsen Kran og Transport

Tlf. 924 59 352 32 75 28 97

Avd. Jondalen

Tlf. 971 22 488 Fax: 32 72 67 00

HI BYGG AS

Når noe skal bygges

Ålesund

Tlf: 701 47 030 Fax: 701 47 031

Svein: 900 64 860 Odd Arne: 900 48 552

Vi hjelper deg med **TOTALPROSJEKT PÅ:**

* Nybygg * Rehabilitering * Innredning m.m

- en Vekst bedrift

Tromsø ASVO tilbyr varig tilrettelagt arbeid (VTA) for personer som er uføretrygdet. (VTA er tiltak gjennom NAV)

Ta kontakt for nærmere informasjon og omvisning på tlf: 77 60 68 60 www.tromsoasvo.no

WESTAD

 a company in the Technor Group

Heggenveien

3360 Geithus

Tlf: 32 78 95 00

www.westad.com

Nammo

Nexans
Nexans Norway AS
- din varmekabel leverandør
www.nexans.no

Kontakt oss om pristilbud for turer i inn- og utland.

Nettbuss Ringerike AS
Tlf. 32 13 44 05
www.nettbuss.no

Mikrodaisy
DATA PROGRAMVARE HJELPEMIDLER

Velkommen til vår nettbutikk:
www.mikroshop.no

FYR FESTIVALEN
2009
Egersund

5.-7. juni
2009
www.fyrfestivalen.no

Påmeldingsfrist mandag 27. april 2009
Tlf: 51 46 81 40

Tekniske hjelpemidler til lek, trening og behandling for barn, ungdom og voksne

Bamse Produkter
Rektor Østbygsgate 4, 1604 Fredrikstad
Tlf: 69 30 01 05 Faks: 69 30 01 06 Mob: 920 39 196
esoeand@online.no

www.bamseprodukter.no Produkter

Vi kjører alltid -

hver time
hele døgnet
alle dager
hele året

Ruteopplysning: 177
www.TIMEkspresen.no

TIMEkspresen
Uthvilt frem - uthvilt hjem

Offisiell leverandør til Norges Skiforbund

Gåla – et eventyr for barn, et paradys for voksne

Gåla er et snøsikkert område med løyper av landslagskvalitet, ideelt for tidlige treningsamlinger. Fra Gåla går det langrennsløyper i variert terreng, fra trivelige skogsløyper til mer krevende høgfjellsløyper – 630 km. totalt. Mange løyper er lagt opp som rundløyper. Skiskytterarena med 10 kombiskiver. Overnatting i koselig hotell, hytter og leiligheter.

Velkommen til Gåla!

Gåla i Gudbrandsdalen - 2646 Gåla - Tel. 61 29 76 65 - booking@gala.no

www.gala.no

Tilpasning av bolig?

- søk om prosjekteringstilskudd

Via kommunen kan Husbanken tilby tilskudd til prosjektering av bolig **med inntil 12.000 kr**. Tilskuddet dekker bistand fra arkitekt eller annen fagkyndig.

Tilskuddet skal benyttes ved tilrettelegging av eksisterende eller ny bolig.

For mer informasjon, ta kontakt med kommunen din eller ditt regionkontor i Husbanken på tlf 815 33 370

www.husbanken.no

Husbanken

Alle skal kunne bo godt og trygt

Lett å legge - lett i vekt...

PATENTERT

Et norsk kvalitetsprodukt fra

NITTEDAL

TORVINDUSTRI A.S

www.nittedal-torvindustri.no
Tlf.: 62 95 58 20 - Fax: 62 95 58 21

BUE STIFTELSEN

Langørjan gård, 7100 Rissa

Tlf. 73 85 30 00

www.buestiftelsen.no

Bamble Kommune

Kirkevn. 12, 3970 Langesund

Tlf. 35 96 50 00

Støtter Bamble lokallag av NFU

vest

Vest Buss Gruppen AS

www.vest.no

Sentralt i

Sogn og Fjordane

Ideell plassering for møter, kurs og konferanser

- 250 senger
- Konferansekapasitet til 350 personer
- Svømmehall
- Mange aktiviteter både ute og inne

Best Western

SKEI

Hotel

6841 Skei i Jølster • Tlf. 57 72 78 00
info@skeihotel.no • www.skeihotel.no

BARDØLSGÅRD INSTALLASJON

Autorisert elektroinstallatør
3350 Prestfoss

Utfører elektriske installasjoner i

**BOLIG
INDUSTRI
LANDBRUK
HYTTER m.m.**

Kontakt: Ole Gunnar Bardølsgård på
tlf. 95 25 38 77 eller 32 71 57 18

Gudbrandsdal Energi

www.ge.no

2640 Vinstra

Tlf: 61 29 46 00 Fax: 61 29 46 01

Sonekontor:

2636 Øyer

Tlf: 61 27 44 10 Fax: 61 27 44 11

Kraftverkene i Orkla

7393 Rennebu •

Tlf. 72 42 83 00

PROSJEKTCOMPANIET AS

Landfalløya, 105 • 3023 Drammen

Telefon: 32 86 00 10 • Fax: 32 86 00 11 • E-post: firmapost@prosjektcompagniet.no

Fosen Renovasjon

Kuben Kjøpesenter

7100 Rissa

Tlf. 73 85 85 90

Fax. 73 85 85 91

Furulund Kro AS

3160 Stokke

Tlf. 33 36 38 00

INTER-SUN A.S.

Verkstedvn. 8 P.Boks 104

1401 Ski

nicole

DAMEKL. ER

Tlf. 64 85 53 00

Fax. 64 87 56 06

Eiendoms- forvaltning A/S

Komediebakken 9, 5010 Bergen

Tlf. 55 90 45 30, Fax 55 90 45 31

Støtter NFU sitt arbeide!

Viken Skogeierforening

Besøk vår hjemmeside

www.viken.skog.no

www.viken.skog.no, tlf. 32 10 30 00

Hytte ved Rasensjøen

med 10 sengeplasser til leie

Med rullestolrampe

Nord-Odal lokallag av NFU

Tlf: 908 78 201

Øygarden Kommune

Spørsmål vedkomande

utviklingshemma i kommunen kan rettast til:

Sosialtjenesta, helse og tenestesenteret

5336 Tjeldstø

Tlf: 56 38 21 50 - Fax: 56 38 21 51

Gjer som oss, støtt dei utviklingshemma

Atlungstad Hestesportsenter

2312 Ottestad

Tlf: 62 57 60 58

Tlf: 62 57 84 10 (stallen)

Vi har tilbud om terapiridning, barneridning, ridekurs på alle nivåer og rideleire om sommeren.

Kom bare innom for å ta en titt på ponnierne og hestene våre, eller se konkurransehester i sving.

Ridning etter avtale.

Vennlig hilsen Anne og Peder

PROSJEKT PARTNER

- Byggeteknikk
- Prosjektadministrasjon
- Byggeledelse

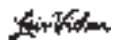
Tlf: 75 55 13 00

Faks 75 55 13 10

firmapost@prosjektpartner-bodo.no

Terminalveien 10, 8006 Bodø

P.b. 1363 - 8001 Bodø

Stort utvalg i
tidsskrifter,
aviser og bøker

Har du lyst har du lov

Narvesen CC Gjøvik • Narvesen Jernbanen
Telefon 61 17 93 96 • Telefon 61 17 26 22

TAKSERING
TILSTANDSVURDERING
PROSJEKTLEDELSE
BYGGELEDELSE

A.L.Høyer a.s

v/Reidar Hagen

Rådg. ing. MRIF

Takstmann RIF/MNTF

Lysgt. 12 - 1482 Nittedal

Tlf. 23 27 80 04 / 67 07 18 62

Mob. 924 82 844

MEILEM AV NORGES TAKSERINGSFORBUND

Smurfit Kappa Norppapp

Hensmoen, 3516 Hønefoss

Tlf. 32 17 22 00 Fax: 32 17 22 01

Bølgepappemballasje, displaymateriell,
pakketeknikk, emballasjerådgivning.

Velværeterapeuten

- helse og velvære for deg og dagen din.....

Naturterapeut Brit Eva Helgedal

Naturmedisinsk aromaterapi *Øre/Chakralys

*Healing*Indisk hodemassasje m.m.

Gavekort!

Mjøndalshallen, 3050 Mjøndalen

Tlf: 93 21 50 45

BERMINGRUD

ENTREPRENØR AS

KROKSTAD INDUSTRIOMRÅDE

P.b 158, 3054 KROKSTADELVA

Tlf: 32 27 44 80

www.bermingrud.no

VALDRES
STORSENTER
på Leira

Åpent: man-fre 10-20 • lor 10-18

Notodden Mur og Entreprenør- forretning AS

Merdevegen 14A

3676 Notodden

Tlf: 950 43 411

Fax: 35 01 38 15

NorDan®

Tlf: 61 21 55 00

www.nordan.no

Nord Fron
kommune

Kommunehuset

Nedreg. 50, 2640 Vinstra

E-post: postmottak@nord-fron.kommune.no

Internett: www.nord-fron.kommune.no

Tlf: 61 21 61 00

Telefax: 61 21 61 01

61 21 61 11

Åpningstid:

Man-fre.....kl 08.00-15.30

42 Annonse

 <p><i>Oslo</i></p>	 <p><i>Rogaland</i></p>	 <p><i>Sør-Trøndelag</i></p>	 <p>ROAR & TROND BYGG A/S</p> <p><i>Nybygg - Tilbygg - Rehabilitering</i> Roar & Trond Veltadbråten</p> <p>Roar: Strandveien 17, 3330 Skotselv Tlf. 32 75 61 61 Mob. 90 83 09 66</p> <p>Trond: Kringstadmoen 10, 3350 Prestfoss Tlf. 32 71 07 48 Mob. 41 51 22 04</p>
 <p>Data og lesetekniske hjelpemidler for blinde og svaksynte Akersbakken 12a, 0172 Oslo Tlf. 23 32 75 00 - Web: www.bojo.no</p>	<p>Tannlegene Hetland AS Hinnarsvingen 50 4018 Hinna Tlf: 51 88 15 80</p>		
	 <p><i>Nordland</i></p>	 <p>Grilstad Fabrikker AS Ranheimsveien 130, 7488 Trondheim Tlf. 73 82 39 00 - Fax. 73 82 39 01 www.grilstad.no</p>	<p>ESSILOR NORGE AS</p> <p><i>Optikk - Engros</i></p> <p>Kongensgt. 2, Pb. 8 3601 Kongsberg</p> <p>Tlf. 32 72 60 00 Fax. 32 72 63 50</p>
 <p>CityMaid • Flyttevask og faste oppdrag • Julevask</p> <p>Tlf. 40 00 63 30 Fax. 22 72 99 89 Få tilbud på www.citymaid.no</p>	 <p>Vefsn kommune 8654 Mosjøen Tlf: 75 10 10 00 Fax: 75 10 10 01</p>	 <p>PRIMA as nærhet og mangfold</p> <p>Idrettsveien 2, 7072 Trondheim Tlf: 72 89 43 00 Fax: 72 89 43 01 www.prima-as.no</p>	
 <p>Bjerke Renholdstjenester AS Alt innen renhold Grensevn. 91, 0663 Oslo Tlf: 22 19 57 28 Fax: 22 67 86 49</p>	 <p><i>Vestfold</i></p>	 <p>SELBU ENERGIVERK Tlf. 73 81 80 00 www.selbu-energiverk.no</p>	<p>Tømmertransport Helge Staum</p> <p>2760 Brandbu</p> <p>Tlf: 90 10 16 39</p>
 <p><i>Aust-Agder</i></p>	 <p>HAFA ELEKTRO AS 3256 LARVIK Tlf. 33 13 38 88</p>	 <p><i>Troms</i></p>	
<p>Bil - MC - Moped - BE Nedre Tyholmsv. 9D, 4836 Arendal Tlf: 37 02 25 82 www.terkelsentrafikkskole.no</p>	 <p><i>Finnmark</i></p>	<p>XL-BYGGMATERIALER Ringv. 26, 9300 Finnsnes Tlf: 77 85 10 60</p>	<p>Stians Pipeservice</p> <ul style="list-style-type: none"> • Skorsteiner - vedlikehold - rehabilitering • Peis • Ovner - Salg og montering <p>Tillit + Trygghet 908 60 667</p>
 <p>Sporten Stoa</p>	<p>SØR-VARANGER AVIS www.sva.no</p>	 <p><i>Nord-Trøndelag</i></p>	
 <p>SPAREKASSEN - BANKEN VED TORVET ARENDAL - Arendal og Omegns Sparekasse Tlf: 37 00 49 00 www.sparekassen.no</p>	 <p><i>Hordaland</i></p>	 <p>Aklastien 3, 7820 Spillum Tlf: 74 27 61 05</p>	 <p>Løten kommune</p> <p>Barneverntjenesten Helse- og familietjenesten Vi ønsker kontakt med voksne mennesker som kan være støttekontakt/avlaster</p> <p>Stasjonsv. 12, 2340 Løten Tlf. 62 59 31 20</p>
 <p><i>Rogaland</i></p>	<p>Haugesund Sparebank Avd. Bømlo 5443 Bømlo Tlf. 03240 - Fax. 53 42 60 71</p>	<p>Tømmermo Transport AS 7820 Spillum Tlf. 74 27 62 43 Fax. 74 27 67 72 Mobil 48 17 70 01</p>	
<p>Randaberg Avlastningscenter Tlf: 51 41 31 10 Mob: 97 11 73 85 E-mail: anne.tove.austrheim@randaberg.kommune.no</p>	 <p>ATIS TYSSEFALDENE VANNKRAFT - REN ENERGI 5770 Tysseidal. Tlf. 53 65 30 00 - Fax. 53 65 30 01</p>	 <p>RINGSAKER KOMMUNE Pb. 13 2381 Brumunddal Tlf. 62 33 50 00 Fax. 62 33 50 31</p>	
 <p>NAV SANDNES Arbeid/ Trygd Tlf: 815 81 000</p>	<p>Lid Jarnindustri AS Steine 35, 5600 Norheimsund Tlf: 56 55 38 00 - Fax: 56 55 38 10 www.dalen.no</p>		

 <p>Akershus</p>	<p>Thon Hotel Hallingdal</p> <p>Sundrevegen 82, 3570 Ål Tlf: 32 08 20 11</p>	 <p>Brattvåg Elektro BRATTVÅG - SKODJE Besøk oss i dag på : www.brattvag-elektro.no Bruk oss - vi støtter NFU</p>	 <p>Sogn og Fjordane</p>
<p>Ing. H. Asmyhr AS Hvamsvingen 10 2013 SKJETTEN Tlf. 64 83 45 50 Fax. 64 83 45 55</p>	<p>Eiker Husbygg entreprenør, tomrer og murer John Richard Øen 916 38 810 Erik Brekka 906 87 311</p>	<p>Fjord1 Buss Møre Furene, 6100 Volda Tlf. 700 74 700 - 70 13 30 40 www.fjord1.no/bussmore</p>	<p>Sogn og Fjordane Energi www.sfe.no • Støtter NFU •</p>
<p>COOP mega Hagan Åpn. tider: 9-21 (9-18) 1481 Hagan • Tlf. 67 07 90 35</p>	<p>REMA 1000 Rema 1000 Vikersund Tlf: 32 78 99 11 Fax: 32 78 99 10</p>	<p>Ø.Uri&Sønn AS Rørleggerfirma 6230 Sykkylven Tlf: 702 55 190 Vi ønsker NFU lykke til med arbeidet</p>	 <p>Oppland</p>
<p>Sæther Elektriske A/S Nittedalsgt. 31, 2000 Lillestrøm Tlf: 63 80 40 60 Fax. 63 81 04 50</p>	<p>Modum Regnskap og Data AS P.Boks. 195, 3371 Vikersund Tlf. 32 78 86 03 Fax. 32 78 89 40</p>	 <p>Hedmark</p>	 <p>Næringsrådet i Gjøvik-regionen Tlf:61 14 67 00 www.naeringsradet.no</p>
<p>T.R. ELEKTRO AS Innehaver: Torry Ringkilen Autorisert el. installatør Tlf. 64 87 16 45 - Fax 64 87 16 47 Mob. 908 48 815 Adr.: Søndre Ski Gård, 1400 Ski</p>	<p>Modum ASVO Besøk oss:www.modumasvo.no *Vi jobber gjerne for deg!*</p>	 <p>Marisagv. 8 2390 Moelv Tlf. 62 33 17 00 Fax. 62 36 90 30 Mob. 905 10 499</p>	 <p>Tine Meieriet Øst Tretten 2635 Tretten - Tlf. 61 27 49 00</p>
<p>FAGFOLK VELGER WÜRTH Alt innen skruer, verktøy og kjemi Würth Norge AS Mortev. 12, 1481 Hagan Tlf. 67 06 25 00-Fax. 67 06 27 17</p>	 <p>Møre og Romsdal</p>	<p>Finn Pettersen AS Entreprenør Grønnegt.104, 2317 Hamar Tlf: 62 53 56 00 Fax: 62 53 56 01</p>	<p>Løgmøbler Lena 2850 Lena Tlf. 611 60 323 Fax. 611 61 723</p>
 <p>Buskerud</p>	 <p>Skodje Kommune Tlf: 70 24 40 00 Vi Støtter NFU arbeidet</p>	<p>Sikkeland's Regnskapskontor Elvarheimgt.10, 2408 Elverum Tlf: 62 41 08 60 Fax: 62 41 03 68</p>	<p>Bertel O. Steen Gjøvik Tlf:61 14 61 00 www.vashedopp.no</p>
<p>expert Kongsberg Vi støtter NFU lokalt kom eller ring 32 73 20 90</p>	<p>Ekornes Møbler Bankv. 14, 6200 Stranda Tlf. 70 25 52 00</p>	<p>Maskiner for ethvert oppdrag</p> <p>SENDERUD AS Arnsteins veg 2, 2407 Elverum Tlf. 62 41 14 33 Faks. 62 41 56 30</p>	<p>Spennende sommerpakker Hafjell Hunderfossen Inkl. overnatting se: www.hafjellhotel.com</p>
<p>Elementmontasje AS 3300 Hokksund Tlf: 32 75 08 08</p>	 <p>NORTH CAPE MINERALS 6146 Åheim Tlf. 70 02 49 00 Støtter lokalt arbeid</p>	 <p>Profilert listverk til meget rimelige priser www.treportalen.no Tlf: 62 35 33 57 Mob: 95 12 10 83 Fax: 62 35 54 52</p>	<p>Sverre Solberg AS ANLEGGSDRIFT 2635 TRETTEN TLF. 61 27 66 84 MOB: 911 99 529</p>
<p>MYHRE Autorisert entreprenør Brønnboring Pb. 1106, Flattum, 3501 Hønefoss Tlf. 32 11 44 80 Fax 32 11 44 81</p>	<p>Kristiansund Kjøkkensenter Tlf: 71 58 44 11</p> <p>Asigdal Drømme KJØKKENET</p>	 <p>Nord-Odal Gjensidige Brannkasse 2120 Sagstua Tlf: 62 97 88 50 Fax: 62 97 88 51 Bruk ditt lokale forsikringselskap</p>	<p>THORBJØRN RUD HOTEL A.S Sagv.8, 3520 Jevnaker Tlf: 61 31 71 00 www.thorbjornrudhotell.no</p>
 <p>Aasa • Norges eldste bryggeri •</p>	<p>Norbørst Nordenfjeldske Borstefabrikk AS 6650 Surnadal Tlf: 71 66 00 11 Fax: 71 66 12 12 E-post: norbørst@online.no</p>	 <p>YX Vallset Trafikksenter 2330 Vallset Tlf: 62 58 70 60</p>	<p>Hadeland Bil AS Roalinna 14, 2713 Roa Tlf: 61 32 21 00 www.hadelandbil.no</p>
 <p>HTR ELEKTRO Dagali, 3580 Geilo Tlf. 32 08 98 65 Fax .32 08 98 66</p>	 <p>JETS www.jets.no Vakuumtoalettsystemer. Se vår Web side</p>	<p>Elverum Kommune 2418 Elverum Tlf:62 43 30 00 Fax:62 43 31 00 www.elverum.kommune.no</p>	 <p>Reinsvoll Servicesenter 2840 Reinsvoll Tlf. 61 19 76 37</p>

Profilmateriell

Buttons i to varianter:

Liten 3,- kr

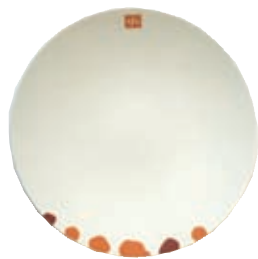
Stor 5,- kr

Pins 20,- kr

Klistremarker
6 merker per ark 6,- kr

Tallerken 130,- kr

Bordvimpel
Uten fot 150,- kr

NFU formidler
salg av fot,
ca. 150 kr i tillegg

Krus 130,- kr

Skulderveske 150,- kr

Kursmappe 20,- kr

Kursbevis 10,- kr
Frakt kommer i tillegg

Bestill abonnement på Samfunn for alle

Navn _____

Adresse _____

Postnr./sted _____

Bladet kommer ut med 5 numre i 2009. Pris: kr 400,-

Klipp ut og send inn! Kan også bestilles på mail: post@nfunorge.org eller telefon: 22 39 60 50

Adressaten betaler
for sending i Norge

Distribueres av
Posten Norge

**Norsk Forbund
for Utviklingshemmede**
Svarsending 1225
0090 Oslo

Kursmaterieell

Alle kurshefter 35,- kr per hefte.

Pengene mine

Fra foreldrehjem til eget hjem

Kommunevalg

Stortingsval

NFU
– en organisasjon

Veilederhefte til studieheftet "Aktiv i egen organisasjon"

Aktiv i egen organisasjon

NFUs prinsipp-program

Vi og samfunnet

Tillitsvalgt i organisasjonen NFU

Ledsagerhefte

Veileder til kurslærer

Seksualitet og samliv

Kroppen min og følelsene mine

Bestill i dag

Bestilling _____

Navn _____

Adresse _____

Poststed _____

Eller bruk nettbutikken til NFU på www.nfunorge.org

**Norsk Forbund
for Utviklingshemmede**
Svaresending 1225
0090 Oslo

46 Annonse

 Akershus	Gran taxisentral Tlf: 61 33 30 00	 Nord-Trøndelag	 Meny Valdres Storsenter Tlf: 61 35 69 10 <i>Størst utvalg i Valdres</i>
Kompetanse og Aktivitetssenter Tlf: 63 93 08 95 Bahusvegen 2030 Nannestad	Sol-Tre AS 2930 Bagn Tlf: 61 34 77 35	Engstad & Taraldsen Rør AS 7970 Kolvereid Tlf: 74 39 58 08	
Team Regnskap AS Pb. 130, 2051 Jessheim Tlf. 63 94 61 60	Otta Blikk og Ventilasjon AS Tlf: 61 23 07 73	Verdal Kommune Tlf: 74 04 82 00	
HTR Romerike AS Tlf: 63 99 08 90 www.htr.no 2022 Gjerdrum	Lesja Vaskeri 2665 Lesje - Tlf. 61 24 34 69	Stjørdal Taxi AS Tlf: 74 83 75 00 www.stjordal-taxi.no	
 Buskerud	Valdres Graveservice 2900 Fagernes Mob: 909 44 360		
Brødr. Solem a.s Maskinentreprenøren i Krokstadelva www.brodrenesolem.no	Oppland transportarbeider forening Strandgt.17, 2815 Gjøvik Tlf: 61 17 70 04		
Tømremester Ole Bjørn Simensen Dagali, 3580 Geilo Tlf. 915 97 535	Granhøy Pensjonat AS 2750 Gran Tlf. 97 57 96 91		
Bjørn Skinnes AS Forskaling - Armering - Betong Nedbergkollvn.30,3050Mjøndalen Tlf. 32 87 71 94	Helges Bil AS 2670 Otta Tlf. 48 01 53 00		
Hurum Produkter ønsker NFU lykke til www.hupro.no	 Møre og Romsdal		
Norsk Formularindustri Mjøndalen-Se våre tilbud på: www.nfias.no	Bussbygg AS 6456 Skåla Tlf: 71 24 00 00 www.bussbygg.com		
 Hedmark	 Rogaland		
Brødr. Wolla Snekkerbedrift A/S 2415 Heraldbygd Tlf. 62 41 81 50	Rolf Davidsen Helseagenturer AS Kopervik Tlf: 52 84 45 00		
 Oppland	Regnskapsservice Nærbø AS P.b. 118, 4367 Nærbø Tlf: 51 79 12 60 Fax: 51 43 33 50		
Steffered Rehabiliteringssenter 2846 Bøverbru Tlf: 61 19 91 00	 Sør-Trøndelag		
Gjøvik Port&Montasje Nygardsbakken 27, 2827 Hunndalen Tlf: 61 14 40 88	Gjensidige Forsikring BA Melhus www.gjensidige.no Tlf. 03100		
Toten Bygg og Anlegg AS 2850 Lena Tlf: 61 16 86 00	Holtålen kommune 7480 Ålen Tlf. 72 41 76 00		
Øiom Karosseri 3520 Jevnaker Tlf: 61 31 13 74	 Troms		
Ihle Bilverksted 2846 Bøverbru Tlf: 61 19 75 60	EWOS AS Bergneset, 9050 Storsteinnes		
Oppland Byggconsult AS Strandgt. 13C, 2815 Gjøvik Tlf: 61 13 91 00	 Hedmark		
Sole A/S 2848 Skreia Tlf: 61 16 49 32	ROMEDAL ALMENNING 2330 Vallset Tlf: 62 58 53 60 www.rasa.no		

Konfirmasjon

Vi minner om IKO-forlagets tilrettelagte konfirmantopplegg "Se, smak og kjenn!" av Rune Rasmussen med bakgrunns- og metodestoff. Målgruppen er ungdom med utviklingshemning som trenger et tilrettelagt opplegg for konfirmasjonstiden. Selv om den enkeltes funksjonsnivå kan variere, er det ingen ting i veien for at alle kan inkluderes i dette opplegget. Det kan med godt utbytte også brukes ved omvendt integrering når en gruppe består av noen konfirmanter med utviklingshemning sammen med noen andre.

Med dette opplegget kan man bygge opp et opplegg for en konfirmant samtidig som det er meningsfylt for flere. I større menigheter med flere ulike valg av konfirmantundervisning kan det brukes som et fullstendig alternativ også for konfirmanter uten funksjonshemninger.

Kjemper for sykepengere

Fagorganisering er for alle! Klubbleder Hanne-Birgitte Haugstad ved Industri Lambertseter (ILAS) håper på sykepengeretigheter for seg selv og de mange andre som har varig tilrettelagt arbeid (VTA).

Les stort intervju med Hanne-Birgitte i tidsskriftet Fontene nr. 1/09!

Kontakt oss!

Forbundsleder

Helene Holand
22 39 60 50 / 91 12 24 59
helene@nfunorge.org

Nestleder

Alf Anvedsen
52 71 21 27
alf.anvedsen@bluezone.no

Steinar Sandnes

57 00 92 46
steinar.sandnes@enivest.net

Rita Lucia Endresen

72 58 35 81 / 95 96 38 75

Gørild Skancke

72 87 26 89
gorskan@online.no

Lillian G. Rasmussen

77 68 23 59
lillian@hifm.no

Trine Lise Systad

38 03 00 14
trinelisesystad@yahoo.no

Nasjonalt

Norsk Forbund for Utviklingshemmede

Pb 8954 Youngstorget
0028 Oslo

Besøksadresse:

Youngstorget 2a, 7. etasje
Telefon: 22 39 60 50
Telefaks: 22 39 60 60

post@nfunorge.org

Bankgiro: 8200.01.93417

Fylkeslagene

NFU Oslo Fylkeslag

c/o NFU
Postboks 8954 Youngstorget
0028 OSLO
22 39 60 51
oslofylkeslag@nfunorge.org

NFU Akershus Fylkeslag

v/Vidar Haagensen (kontaktperson)
Riiser Larsens vei 18 D
1368 STABEKK
63 01 26 30 / 93 42 08 38
vidar.haagensen@broadpark.no

NFU Østfold Fylkeslag

v/Kirsten Viskum
Planteskoleveien 16
1850 MYSEN
68 89 21 09/41 46 19 14
eviskum@start.no

NFU Hedmark Fylkeslag

v/Gerhard Rundberget
Halfdan Lundsv. 26
2409 ELVERUM
62 41 28 37 / 93 45 47 54
karirun@online.no

NFU Oppland Fylkeslag

v/Anne-Lise Arnkværn
Bankgt 19g
2609 LILLEHAMMER
61 25 28 10
post@nfu-oppland.org

NFU Buskerud Fylkeslag

v/Bente Elvehjem
Nordal Brunsgt. 12b
3018 DRAMMEN
32 82 10 97 / 99 03 58 65
belveh@broadpark.no

NFU Vestfold Fylkeslag

Baglergt. 3
3111 TØNSBERG
33 04 05 95 / 92 02 89 38
nfu.vf@frisurf.no

NFU Telemark Fylkeslag

v/Arild Kvitsand
Ødegardsfeltet 37
3810 GVARV
35 95 62 37 / 99 63 60 40
arikvits@hotmail.com

NFU Aust-Agder Fylkeslag

v/Helge Løland (kontaktpers.)
Møllebekken Terrasse 5
4760 BIRKELAND
37 39 75 51 / 47 63 78 33
helge.loland@gmail.com

v/Eirik Nesbu (kontaktpers.)

Nordåsvegen 7 F
4760 BIRKELAND
37 27 86 80 / 90 75 28 27
eirik.nesbu@c2i.net

NFU Vest-Agder Fylkeslag

v/Jan G. Johannessen
Hannevik Terrasse 41
4613 KRISTIANSAND
38 03 00 14 / 91 79 41 76
jjohannessen@xstratanickel.no

NFU Rogaland Fylkeslag

Støperigt. 34
4014 STAVANGER
51 89 15 50
post@nfu-rogaland.no

NFU Hordaland Fylkeslag

Postboks 26 Nygårdstangen
5838 BERGEN
56 14 31 58 / 99 23 00 78
post@nfuhordaland.no

NFU Sogn og Fjordane Fylkelag

v/ Gunhild Skinlo
Boks 118
6821 SANDANE
57 86 54 66 / 47 60 59 84
gunhildterese@hotmail.com

NFU Møre og Romsdal Fylkeslag

Postboks 7850 Spjelkavik
6022 ÅLESUND
70 15 10 30 / 46 91 08 40
mrfylkeslag@nfunorge.org

NFU Sør-Trøndelag Fylkeslag

v/Marit Mathisen
Sverdveien 21
7130 BREKSTAD
97 95 57 66 / 95 85 77 99
maritm2@broadpark.no

NFU Nord-Trøndelag Fylkeslag

v/Snorre Ness
Postboks 183
7801 NAMSOS
74 21 23 08 / 90 51 69 66
snorre.ness@hint.no

NFU Nordland Fylkeslag

Postboks 843
8001 BODØ
75 52 40 48 / 91 72 47 08
nfu-nord@online.no

NFU Troms Fylkeslag

v/Rigmor Hamnvik
Bregneveien 2
9050 STORSTEINNES
77 72 05 24 / 97 16 73 24

NFU Finnmark Fylkeslag

v/Aud-Inger Onshuus
Myrseth 27
9518 ALTA
78 44 03 66 / 41 20 67 65
inge-ons@online.no

*Ragnhild Ørbeck Hjukse –
her sammen med
kommunalsjef Hans
Olav Sauar og ordfører
Hans Sundsvaalen. (Foto:
Birgit Espedalen, Varden)*

Verdig prisvinner

Ragnhild Ørbeck Hjukse har i mer enn 40 år arbeidet for likestilling for mennesker med utviklingshemning.

Nå har hun fått kulturprisen for 2008 av Sauherad kommune.

Hun har også arbeidet med Midt-Telemarks folke-
drakt i tidsepoken fra 1890 til 1980.

Prosjektet "Bygda for alle – full like-
stilling for alle i Sauherad kommune"
var hennes idé.

Ragnhild Ørbeck Hjukse fra Hjuksebø ble nylig tildelt Sauherads kommunes kulturpris for 2008. Hun fikk prisen både for sitt banebrytende arbeid med Midt-Telemarks folkedrakt i tidsepoken fra 1890 til 1980 og fordi hun i mer enn 40 år har ført en intens kamp for reell likestilling for mennesker med utviklingshemning.

Allerede på 1980-tallet fikk hun ideen til prosjektet "Bygda for alle – full likestilling for alle i Sauherad kommune". Det førte til at kommunen ut-

arbeidet en virksomhetsplan for tiltak og tjenester for mennesker med utviklingshemning. Da Nasjonalt kompetansemiljø om utviklingshemning (NAKU) åpnet i Trondheim i februar 2007, ble Ragnhild Ørbeck Hjukse og to fagpersoner fra Sauherad kommune invitert til å bidra med sine erfaringer under åpningskonferansen. Dette førte siden til at NAKU, i samarbeid med Sauherad kommune, gjennomførte et kartleggings- og planleggingsarbeid over mulige forbedringer av livssituasjonen for mennesker med ut-

viklingshemning i kommunen. I 2009 videreføres dette prosjektet til andre kommuner i regi av habiliteringstjenesten i Telemark.

I sin takketale sa prisvinneren: "Jeg takker for æra, og ser samtidig på denne prisen ikke bare for det som har vært, men også som en forpliktelse for det som kommer", sa Ragnhild Ørbeck Hjukse.

NFU gratulerer!